

Gemeenten en Frysk

**Een overzicht van het Friese taalbeleid van de gemeenten in Fryslân
volgens de criteria van het menusysteem**

Joukje Krol

Provinsje Fryslân

Leeuwarden, juni 2008

Inhoudsopgave

Toelichting van begrippen	3
1. Inleiding, <i>Ynlieding</i>	4
1.1 Aanleiding van het onderzoek	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 Vraagstelling	4
1.4 Onderzoekstype en methoden van onderzoek	5
1.5 Respons	5
1.6 Leeswijzer	5
2. Bestuur, <i>Bestjoer</i>	6
2.1 Beleid	6
2.2 Intern	6
2.3 Personeel	7
2.4 Communicatie en voorlichting	8
2.5 Deelconclusie	10
3. Onderwijs, <i>Ûnderwiis</i>	11
3.1 Beleid	11
3.2 Voorschoolse periode	11
3.3 Primair onderwijs	12
3.4 Voortgezet onderwijs	13
3.5 Volwassen onderwijs	13
3.6 Deelconclusie	14
4. Cultuur, <i>Kultuer</i>	15
4.1 Beleid	15
4.2 Personeel	15
4.3 Andere minderheidstalen	15
4.4 Deelconclusie	15
5. Media, <i>Media</i>	16
5.1 Beleid	16
5.2 Deelconclusie	16
6. Sociaal-cultureel werk, <i>Sosjaal-kultureel wurk</i>	17
6.1 Beleid	17
6.2 Deelconclusie	17
7. Gezondheidszorg, <i>Sûnenssoarch</i>	18
7.1 Beleid	18
7.2 Deelconclusie	18
8. Top 21, <i>Top 21</i>	19
8.1 Puntentelling	19
8.2 Top 21 taalbeleid Friese gemeenten	20
9. Conclusie, <i>Konklúzje</i>	21
9.1 Antwoord op de deelvragen	21
9.2 Antwoord op de onderzoeksvraag	21
9.3 De stand van zaken in 2008	22
Literatuurlijst	23
Bijlagen	24
1. Aangepaste menukaart	
2. Responsgemeenten	
3. Figuren	

Toelichting van begrippen

Dat wie doe sa: een serie boekjes voor activiteitenbegeleiders in de ouderenzorg, om te gebruiken bij voorleesactiviteiten voor de bewoners. De bewoners worden gestimuleerd en geactiveerd door middel van foto's, verhalen, gedichten en interviews over onderwerpen uit vroegere tijden.

Intentieverklaring: gemeenten die met de Provincie Fryslân de afspraak hebben gemaakt zoveel mogelijk de Friese taal te gebruiken in onderlinge geregistreerde schriftelijke stukken. (bron: provincie Fryslân, *de Fryske taalatlas: Friese taal in beeld 2007*)

Lumpsum-geld: alle schoolbesturen ontvangen één budget, lumpsum, voor al hun kosten. Dat budget is vrij te besteden zonder verdere voorschriften.

Sânglêsrige: een Friestalige taalmethode voor kinderen van 2 – 5 jaar aan de hand van 10 themaboekjes en divers beeldmateriaal. (bron: provincie Fryslân, *de Fryske taalatlas: Friese taal in beeld 2007*)

Studio F: een Friestalige taalmethode voor het basisonderwijs.

Taalbeleidsplan: gemeenten die een eigen invulling aan het taalbeleid hebben gegeven zonder daarbij een juridische grondslag via de Awb te hebben vastgelegd. Grotendeels gaat het om maatregelen die betrekking hebben op gemeentelijk beleid op het gebied van de eigen bestuurlijke organisatie, het onderwijs, de cultuur, de media en het sociaal en economische leven. (bron: provincie Fryslân, *de Fryske taalatlas: Friese taal in beeld 2007*)

Taalverordening: gemeenten die de verordening Fries in het schriftelijk verkeer hebben vastgelegd, waaraan een juridische grondslag voor taalbeleid via artikel 2:9 Algemene wet bestuursrecht (Awb) is verbonden. (bron: provincie Fryslân, *de Fryske taalatlas: Friese taal in beeld 2007*)

Tomke: Friestalig stimulerend leesbevorderingsproject gericht op de doelgroep peuters. Tomke is in 1996 in het leven geroepen en kent elk jaar een nieuw thema. (bron: provincie Fryslân, *de Fryske taalatlas: Friese taal in beeld 2007*)

1. Inleiding

Ynlieding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

De aard en de omvang van het taalbeleid van de verschillende gemeenten in Fryslân loopt nogal uiteen. Om gemeenten tegemoet te komen bij het formuleren van taalbeleid en om het taalbeleid in Fryslân inzichtelijker te maken is er al een paar jaar terug een hulpmiddel ontwikkeld: het menusysteem. De structuur van het menusysteem is ontleend aan het Europese Handvest voor Regionale talen of Minderheidstalen. Dat Handvest is het wettelijke kader voor beleidsvoering van de lidstaten voor de bevordering en bescherming van de regionale talen en talen van minderheden. Het menusysteem bestaat uit zes onderdelen: bestuur, onderwijs, cultuur, media, sociaal-cultureel werk en gezondheidszorg. Met behulp van het menusysteem kan de gemeente op een eenvoudige wijze bestaand beleid vastleggen, maar ook kan de gemeente kijken waar bestaand beleid verbeterd kan worden en waar eventueel nieuw beleid wenselijk is. Vanuit de provincie Fryslân komt nu de vraag wat de gemeenten in Fryslân doen aan Fries taalbeleid volgens de criteria van het menusysteem.

In 2000, nog voor de ontwikkeling van het menusysteem, heeft het Berie foar it Frysk het rapport 'Bestjoere en foarútsjen. Een inventarisatie van het Friese taal- en cultuurbeleid van gemeenten in Fryslân' uitgebracht, ook hier werd gekeken naar het taalbeleid van de Friese gemeenten. In 2005 is een soort gelijk onderzoek verricht door studenten van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Naar aanleiding van dat onderzoek heeft het Berie foar it Frysk het rapport 'Taalbelied by gemeenten. In tuskenstân' uitgebracht. Inmiddels zijn we een paar jaar verder en is de menukaart recentelijk aangepast aan de actualiteit en ook veranderd op een paar praktische punten. Bijvoorbeeld de situatie dat het Taaltaske en Wolkomstpakket zijn geïntroduceerd (waaraan alle vastewalsgemeenten meedoen) en dat steeds meer gemeenten hebben besloten om tot Friestalige plaatsnamen over te gaan. Tijd voor een nieuw onderzoek dus.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in het Friese taalbeleid van de gemeenten op de vaste wal in Fryslân volgens de criteria van het menusysteem.

Met de resultaten van dit onderzoek kan de provincie Fryslân het eigen beleid per gemeente aanpassen en kunnen ook instellingen zoals de Afûk hun producten en diensten specifiek aan de gemeenten aanbieden. Bovendien is dit onderzoek voor de gemeenten een prima gelegenheid om het taalbeleid eens te vergelijken met dat van andere gemeenten.

1.3 Vraagstelling

Hoofdvraag:

Wat doen de Friese gemeenten aan Fries taalbeleid volgens de criteria van het menusysteem?

Deelvragen:

- 1. Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van bestuur?*
- 2. Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van onderwijs?*
- 3. Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van cultuur?*
- 4. Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van media?*
- 5. Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van sociaal-cultureel werk?*
- 6. Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van gezondheidszorg?*
- 7. Hoe ziet de top 21 van gemeenten met het beste Friese taalbeleid eruit?*

1.4 Onderzoekstype en methoden van onderzoek

Dit onderzoek is een beschrijvend onderzoek, dat wil zeggen dat de onderzoeker de opdracht heeft gekregen om op bepaalde aspecten te letten en deze te beschrijven. In dit geval zijn die aspecten de criteria van het menusysteem.

Voor het verzamelen van informatie voorafgaande aan het daadwerkelijk onderzoek was er vooral sprake van bureau-onderzoek, het bestuderen van de Fryske taalatlas 2007 en de rapporten van het Berie foar it Frysk waren daar een onderdeel van.

Later werd er overgestapt naar veldonderzoek. De voornaamste gegevens voor dit onderzoek zijn verzameld door menukaarten naar de Friese gemeenten te sturen met daarbij het verzoek deze in te vullen. Daarnaast is er een gesprek geweest over het onderzoek en het menusysteem met medewerkers van de Afûk. Ook is er op locatie gefilmd in de gemeenten Leeuwarderadeel en Franekeradeel, met als resultaat een dvd met voorbeelden uit de praktijk.

1.5 Respons

Het recent door de Afûk verbeterde menusysteem is voor het onderzoek nog een keer aangepast. De menukaart is zodanig aangepast dat het gemakkelijker werd voor de gemeenten om hem in te vullen en ook zodanig dat de resultaten gemakkelijker verwerkt konden worden. Deze speciaal voor het onderzoek aangepaste versie is bijgevoegd in bijlage 1 van dit rapport.

Halverwege mei 2008 zijn de menukaarten zowel via de post als via e-mail naar de 27 gemeenten gestuurd met daarbij het verzoek deze eind mei 2008 ingevuld weer terug te sturen. De Waddeneilanden zijn niet gevraagd deel te nemen aan het onderzoek, omdat de Friese taal daar geen beleidsitem is. Na een aantal telefoontjes en herinneringsmails zijn er uiteindelijk 21 bruikbare menukaarten teruggekomen. De zes gemeenten die geen menukaart teruggestuurd hebben, gaven aan niet mee te willen werken aan het onderzoek of geen tijd te hebben om de menukaart in te vullen. De lijst met responsgemeenten is bijgevoegd in bijlage 2.

1.6 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport is voor het grootste gedeelte Nederlandstalig, toch zult u zo nu en dan ook een aantal Friese woorden en zinnen tegenkomen. Door het grootste gedeelte in het Nederlands te schrijven, is getracht het rapport voor een groot publiek leesbaar te houden. Echter het onderzoek gaat grotendeels over het gebruik en het stimuleren van de Friese taal, de toepassing hiervan mag in dit rapport natuurlijk niet ontbreken. Vandaar dit Nederlandstalige onderzoeksrapport met een Fries tintje.

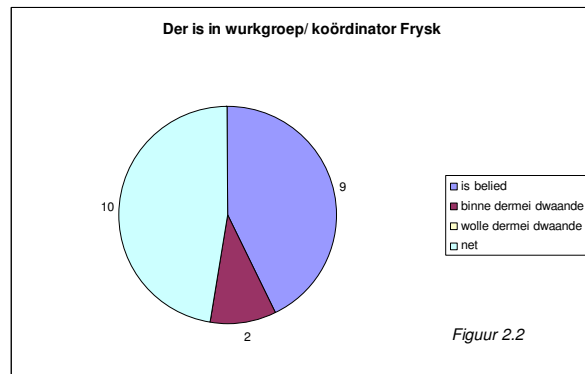
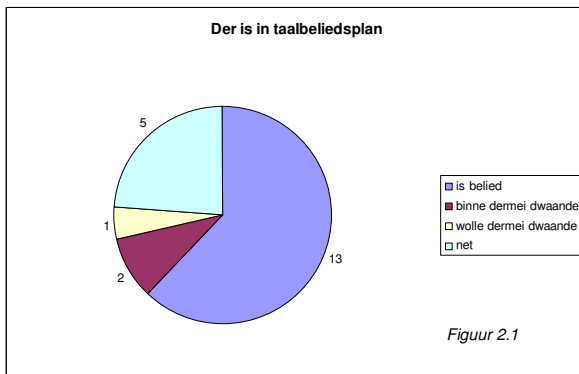
In dit rapport is aan ieder onderdeel van het menusysteem een hoofdstuk gewijd met daarin de onderzoeksresultaten betreffende dat onderdeel, gevolgd door een deelconclusie. Ieder hoofdstuk geeft daarmee antwoord op één van de deelvragen. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het onderdeel bestuur beschreven, in hoofdstuk 3 die van onderwijs, in hoofdstuk 4 cultuur, in hoofdstuk 5 media, in hoofdstuk 6 sociaal-cultureel werk en in hoofdstuk 7 de gezondheidszorg. In hoofdstuk 8 is in een top 21 in aflopende volgorde weergegeven welke gemeenten het beste Friese taalbeleid hebben. In hoofdstuk 9 leest u ten slotte een algemene conclusie met daarin het antwoord op de hoofd- en de deelvragen en de stand van zaken in 2008. Helemaal aan het begin van het rapport vindt u een lijst met toelichtingen van begrippen die later in het rapport terugkomen.

Naast dit onderzoeksrapport is ook een dvd verschenen met daarop een aantal voorbeelden van taalbeleid bij gemeenten in de praktijk. Deze dvd kan opgevraagd worden bij de afdeling Cultuur, Taal en Onderwijs van de provincie Fryslân.

2. Bestuur Bestjoer

Dit hoofdstuk geeft de onderzoeksresultaten van het onderdeel *bestuur* weer, deze zijn opgedeeld in de categorieën *beleid*, *intern*, *personeel* en *communicatie en voorlichting*. Aan het eind van het hoofdstuk volgt een beknopte deelconclusie betreffende dit onderdeel. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van bestuur?*

2.1 Beleid

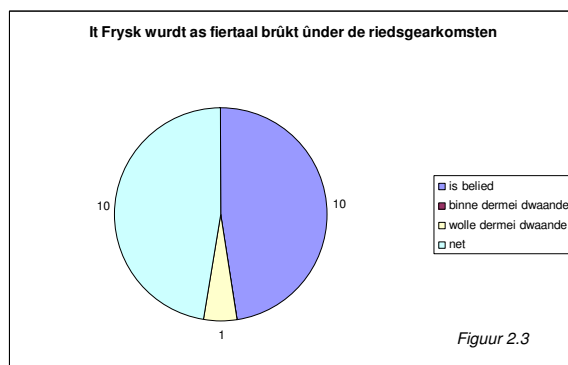
Dertien van de 21 gemeenten hebben een taalbeleidsplan. Daarnaast zijn twee gemeenten ermee bezig (Menaldumadeel en Wûnseradiel) en één gemeente wil ermee bezig (Skarsterlân). De overige vijf gemeenten hebben geen taalbeleidsplan en gaan er voorlopig ook niet mee aan de slag. In slechts zes van de dertien gemeenten met een taalbeleidsplan wordt het beleidsplan periodiek geëvalueerd.

Tien van de 21 gemeenten geven aan dat er een coördinator of werkgroep voor het Fries aanwezig is binnen de gemeente. Twee gemeenten zijn hiermee bezig. De overige tien gemeenten gaan hier niet mee aan de slag.

In acht van de 21 gemeenten is er een intentieverklaring om het Fries zoveel als mogelijk is te gebruiken. In vergelijking met de Fryske taalatlas 2007 is dit constant gebleven. De overige dertien gemeenten hebben geen intentieverklaring ondertekend en gaan daar voorlopig ook niet mee aan de slag.

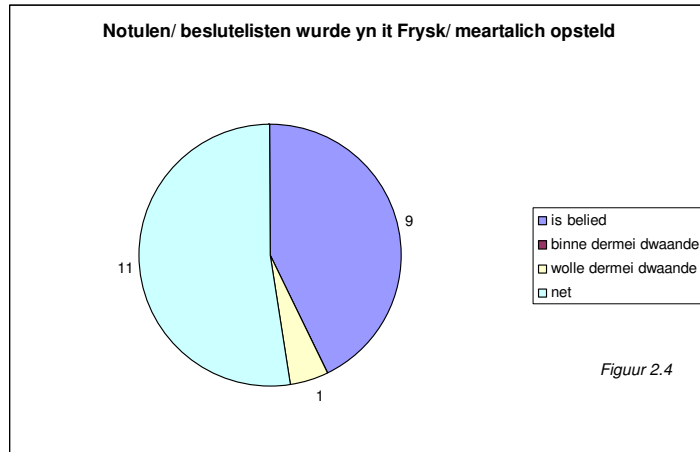
2.2 Intern

Tien van de 21 responsgemeenten hebben een taalverordening. Twee gemeenten willen graag met een taalverordening aan de slag (Heerenveen en Kollumerland). De overige negen gemeenten houden zich hier voorlopig niet mee bezig. Aanvullend op de responsgemeenten hebben nog drie andere gemeenten een taalverordening (totaal 13 van de 31 Friese gemeenten).

In tien van de 21 gemeenten wordt het Fries als voertaal gebruikt tijdens raadsvergaderingen. De gemeenten geven hierbij aan dat het vaak om meertalige vergaderingen gaat. Gemeente Heerenveen geeft als enige gemeente aan hiermee nog aan de slag te willen. In de overige tien gemeenten wordt het Fries voorlopig niet als voertaal gebruikt tijdens de raadsbijeenkomsten.

Voor de notulen en besluitenlijsten geldt dat negen gemeenten deze in het Fries of meertalig opstellen. De gemeenten geven hierbij aan dat de notulen geschreven worden in de taal die gesproken wordt tijdens de bijeenkomsten. Gemeente Heerenveen geeft hierbij wederom als enige gemeente aan nog aan de slag te willen met dit onderdeel. De overige elf gemeenten gaan hier voorlopig niet mee bezig.

Figuur 2.4

De agenda's worden in zeven gemeenten in het Fries of meertalig opgesteld. De overige veertien gemeenten doen dit niet.

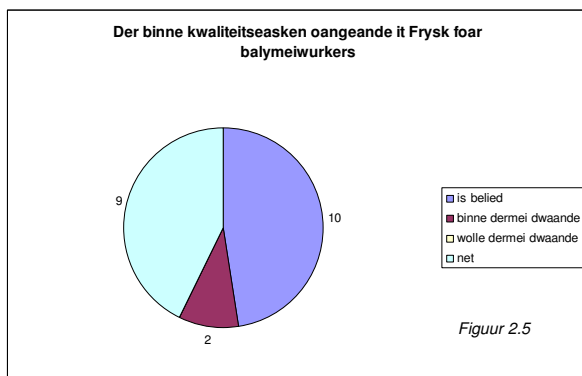
De raadstukken worden in acht gemeenten in het Fries of meertalig opgesteld. De overige dertien gemeenten doen dit niet.

2.3 Personeel

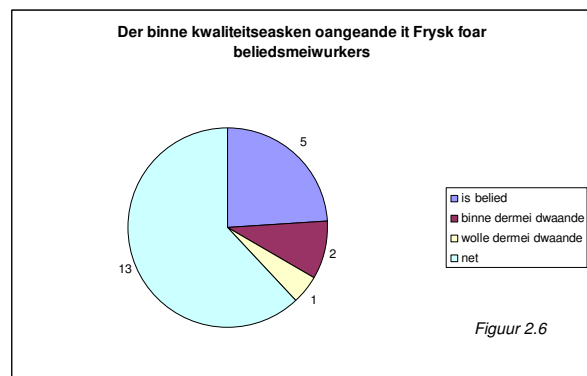
In tien van de 21 gemeenten zijn er kwaliteitseisen betreffende het Fries voor de baliemedewerkers. Het kan hier om zowel een passieve als actieve beheersing van het Fries gaan. Gemeente Wûnseradiel geeft bijvoorbeeld aan dat de baliemedewerkers het Fries actief moeten beheersen. Bij de gemeenten Wymbritseradiel en Littenseradiel is passieve beheersing een eis. Twee gemeenten geven aan dat ze met kwaliteitseisen voor baliemedewerkers bezig zijn. De overige negen gemeenten maken hier voorlopig geen gebruik van.

In twaalf gemeenten zijn er afspraken gemaakt over de taalkeuze aan de telefoon en achter de balie. Onder andere in de gemeente Leeuwarderadeel wordt de telefoon standaard in het Fries opgenomen. In de gemeente Ooststellingwerf echter is afgesproken om het Nederlands als voertaal te gebruiken. Er zijn twee gemeenten die aangeven bezig te zijn met afspraken betreffende de taalkeuze. In de overige zeven gemeenten zijn hier geen afspraken over gemaakt, toch wordt de telefoon in deze gemeenten ook vaak in het Fries opgenomen.

In vijf van de 21 gemeenten zijn er kwaliteitseisen betreffende het Fries voor de beleidsmedewerkers. Anders dan bij de kwaliteitseisen voor baliemedewerkers, gaat het hier voornamelijk om de passieve beheersing van het Fries. Twee gemeenten geven aan dat ze met kwaliteitseisen voor beleidsmedewerkers bezig zijn. Gemeente Tytsjerksteradiel geeft aan dat ze hier in de toekomst ook graag mee bezig willen. De overige dertien gemeenten maken voorlopig geen gebruik van kwaliteitseisen betreffende het Fries voor beleidsmedewerkers.

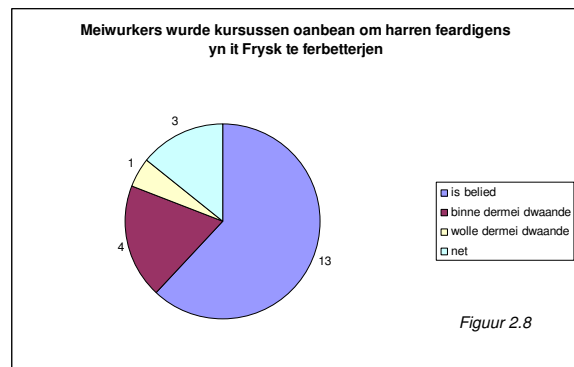
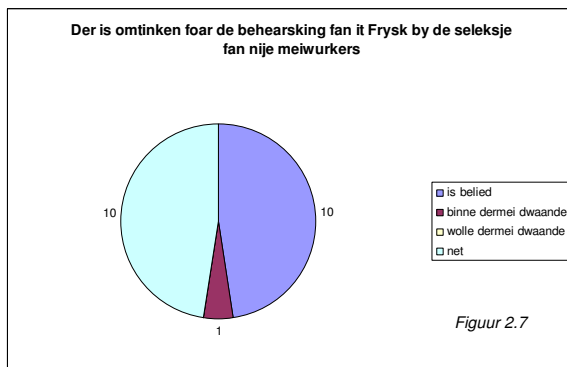

Figuur 2.5

Figuur 2.6

Bij de selectie van nieuwe medewerkers wordt bij tien van de 21 gemeenten aandacht besteed aan de beheersing van het Fries. De gemeente Wûnseradiel bijvoorbeeld, plaatst personeelsadvertenties in het Fries. De gemeente Skarsterlân geeft aan nog bezig te zijn met beleid op dit onderdeel. De overige tien gemeenten geven aan geen formele aandacht te besteden aan de beheersing van het Fries bij de selectie van nieuwe medewerkers. Maar onder andere de gemeente Leeuwarderadeel geeft aan dat zij wel van nieuwe medewerkers verwachten dat zij op den duur het Fries passief beheersen. De gemeente Dantumadeel geeft aan dat zij er bewust voor hebben gekozen geen aandacht te besteden aan de beheersing van het Fries van nieuwe medewerkers.

De medewerkers van dertien gemeenten krijgen cursussen aangeboden om hun vaardigheden in het Fries te verbeteren. Vier gemeenten zijn hier nog mee bezig. Eén gemeente geeft aan hier ook nog mee aan de slag te willen. De overige drie gemeenten besteden hier geen aandacht aan.

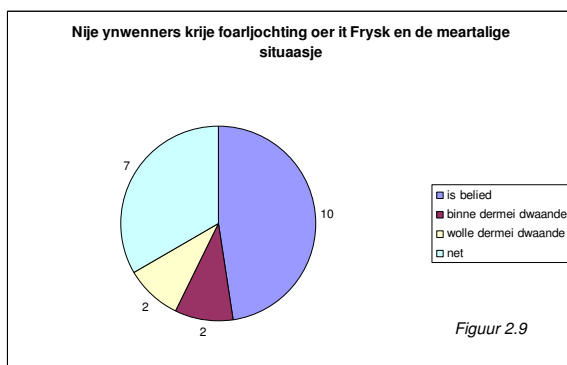
In tien van de 21 gemeenten maken de medewerkers gebruik van hulpmiddelen voor het Fries, zoals een Friese spellingcontrole op de computer. Twee gemeenten zijn hier nog mee bezig. De overige negen gemeenten maken hier geen gebruik van.

2.4 Communicatie en voorlichting

Zeventien van de 21 gemeenten geven aan dat zij in het Fries corresponderen met verschillende instellingen en burgers. In de meeste gevallen gaat het om volgend taalbeleid, dat wil zeggen dat de brieven die de gemeente in het Fries krijgt, in het Fries worden beantwoord. Vijf van deze zeventien gemeenten geven aan dat correspondentie met de provincie Fryslân altijd in het Fries plaats vindt, dit op grond van de intentieverklaring. Vier van de 21 gemeenten geven aan niet in het Fries te corresponderen.

In overleggen met dorpsbelangen is het Fries en/of meertaligheid een belangrijk onderdeel binnen vier gemeenten. Twee gemeenten geven aan hier nog aan te werken. De overige vijftien gemeenten hebben hier geen beleid voor. Tijdens de overleggen wordt er vaak automatisch Fries gesproken, maar dit is dan niet officieel vastgelegd als beleid.

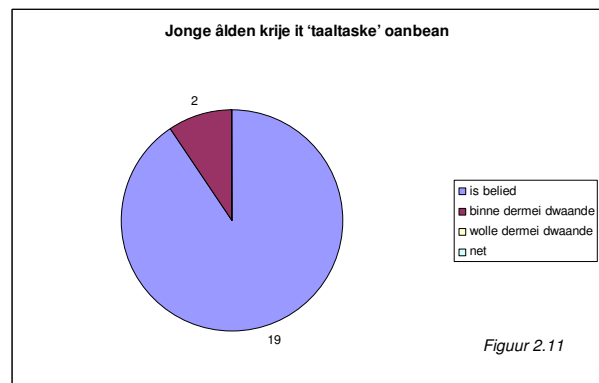
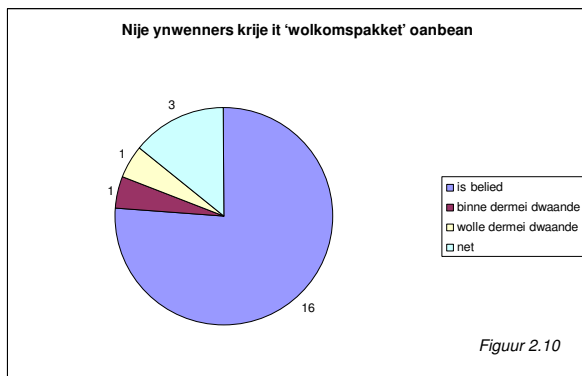
In vergaderingen met bedrijven is het Fries en/of meertaligheid een belangrijk onderdeel binnen vier gemeenten. Ook hier geven twee gemeenten aan dat ze er nog mee bezig zijn. De overige vijftien gemeenten hebben hier geen beleid voor.

Nieuwe inwoners krijgen in tien gemeenten voorlichting over het Fries en de meertalige situatie. Twee gemeenten zijn hier nog mee bezig. Ook zijn er twee gemeenten die er nog graag mee aan de slag willen. De overige zeven gemeenten geven aan geen voorlichting over het Fries te geven aan nieuwe inwoners.

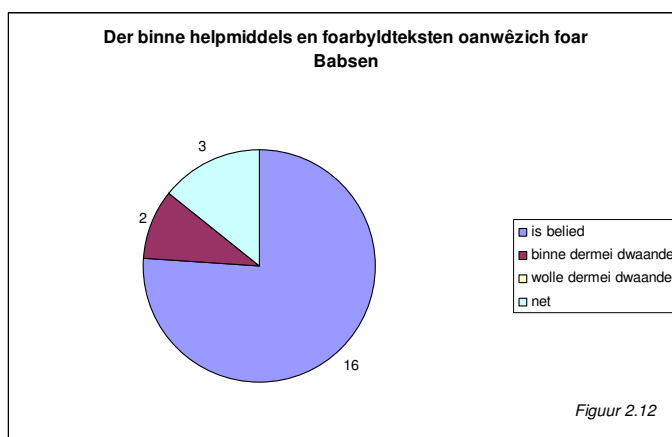
In zestien van de 21 gemeenten krijgen nieuwe inwoners het 'wolkomspakket' aangeboden, met daarin informatie over de taalsituatie in Fryslân. Eén gemeente geeft aan hier nog mee bezig te zijn en er is ook één gemeente die aangeeft hier nog mee bezig te willen. De overige drie gemeenten bieden het 'wolkomspakket' niet aan.

Jonge ouders krijgen in negentien gemeenten het 'taaltaske' aangeboden, met daarin informatie over meertaligheid bij opgroeiende kinderen. In de gemeente Ooststellingwerf krijgen de ouders een speciaal 'Stellingwerver taaltaske', met daarin informatie over het Stellingwarfs, de streektaal van de Stellingwerven. In de overige twee gemeenten is het aanbieden van het 'taaltaske' nog geen beleid maar ze zijn er wel mee bezig.

Elf van de 21 gemeenten bieden de folder 'Taal fan it hert' aan, dit is een folder met daarin voorlichting over het Fries. Twee gemeenten zijn nog bezig dit te regelen. De overige acht gemeenten houden zich niet met deze folder bezig.

In slechts twee gemeenten is het beleid dat asielzoekers en/of buitenlanders voorlichting krijgen over de meertalige situatie. Twee andere gemeenten geven aan hier nog mee bezig te zijn. De overige zeventien gemeenten geven geen voorlichting over het Fries aan buitenlanders.

In alle 21 gemeenten kunnen huwelijkstoespraken in het Fries gehouden worden. Ook wordt er in alle gemeenten gebruik gemaakt van Friese of tweetalige trouwboekjes.

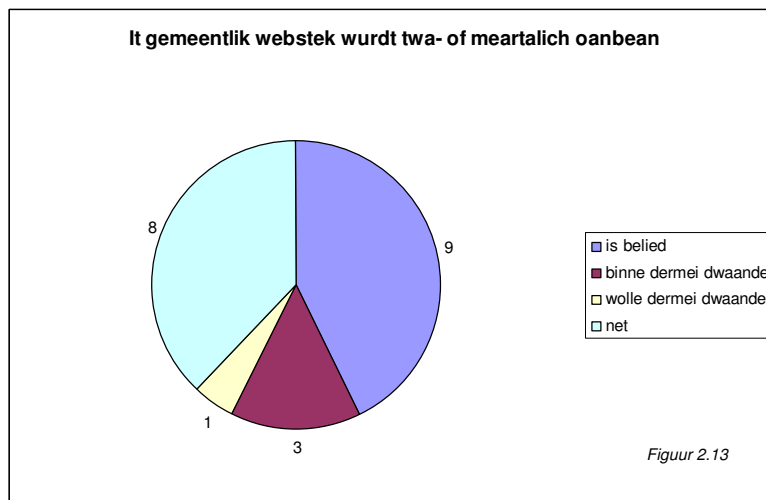
In zestien gemeenten zijn er hulpmiddelen en voorbeeldteksten aanwezig voor de buitengewone ambtenaar van de burgerlijke stand. Twee gemeenten zijn hier nog mee bezig. In de overige drie gemeenten zijn deze middelen niet aanwezig.

In zes van de 21 gemeenten wordt in de gemeentegids aandacht besteed aan het Fries en/of meertaligheid. In de overige vijftien gemeenten wordt hier geen aandacht aan besteed.

Het burgerjaarverslag is in het Fries beschikbaar in tien van de 21 gemeenten. In de overige elf gemeenten is dit niet het geval. Twee van deze elf gemeenten geven aan dat het burgerjaarverslag wel gedeeltelijk in Fries geschreven is.

In tien van de 21 gemeenten kan de klachtenprocedure in het Fries doorgelopen worden. In de overige elf gemeenten is dit niet het geval.

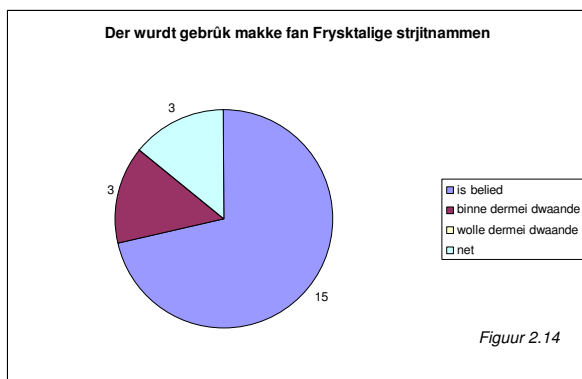
De websites van negen van de 21 gemeenten worden meertalig aangeboden. Drie gemeenten zijn ermee bezig en één gemeente wil er nog mee bezig. De overige acht websites worden alleen in het Nederlands aangeboden.

Acht van de 21 gemeenten besteden aandacht aan het Fries in de openbare ruimte. Twee gemeenten zijn hier mee bezig en één gemeente geeft aan hier ook nog mee bezig te willen. De overige tien gemeenten besteden hier geen aandacht aan.

In vijftien van de 21 gemeenten wordt gebruik gemaakt van Friestalige straatnamen. Drie gemeenten zijn hier op het moment nog mee bezig. De overige drie gemeenten doen hier niet aan.

In dertien gemeenten staan Friese of meertalige plaatsnaamborden en bewegwijzering. Drie gemeenten zijn hier nog mee bezig. De overige vijf gemeenten maken hier geen gebruik van.

2.5 Deelconclusie

De conclusie die getrokken kan worden is dat er op het gebied van bestuur wel gedeeltelijk taalbeleid aanwezig is binnen de gemeenten, maar zeker geen totaalbeleid. Vrij veel gemeenten hebben bijvoorbeeld een eigen taalbeleidsplan of zijn daar mee bezig, maar in weinig gemeenten wordt het beleidsplan periodiek geëvalueerd. Het aantal gemeenten met een taalverordening is gestegen, het aantal gemeenten met een intentieverklaring is gelijk gebleven. Wat personeel betreft zijn er in slechts vijf gemeenten kwaliteitseisen voor beleidsmedewerkers, wel worden in vrijwel alle gemeenten cursussen Fries aangeboden voor het personeel. Correspondentie met instellingen en burgers is in de meeste gevallen taalvolgend. Het aanbieden van 'Taaltaskes' en 'Wolkomspakketen' is populair bij de gemeenten, ook kan men voor een Friestalige huwelijksplechtigheid in iedere gemeente terecht. Echter opvallend weinig gemeenten geven taalvoorlichting aan asielzoekers en/of buitenlanders.

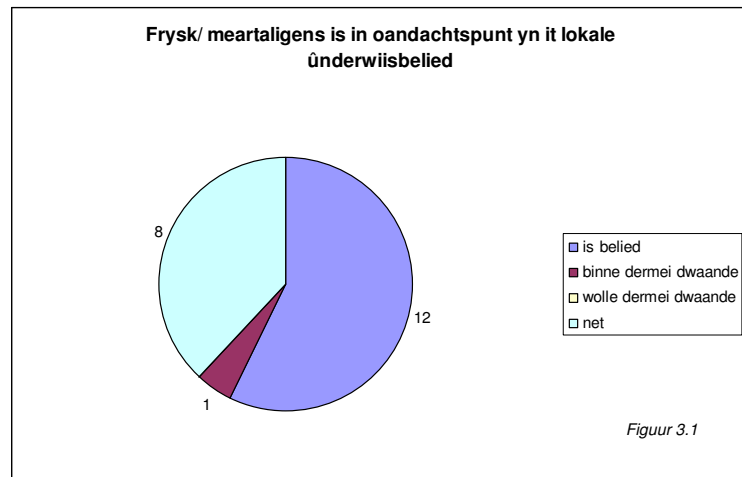
Verder kan geconcludeerd worden dat het Fries in veel gevallen wel gebruikt wordt, maar dit niet altijd officieel beleid is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het opnemen van de telefoon en bij overleggen met dorpsbelangen.

3. Onderwijs Ûnderwiis

Dit hoofdstuk bestaat uit de onderzoeksresultaten van het onderdeel *onderwiis*, deze zijn opgedeeld in de categorieën *beleid*, *voorschoolse periode*, *primair onderwiis*, *voortgezet onderwiis* en *volwassen onderwiis*. Na de beschrijving van de resultaten volgt een beknopte conclusie betreffende dit onderdeel. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van onderwiis?*

3.1 Beleid

Twaalf van de 21 gemeenten geven aan dat Fries of meertaligheid een aandachtspunt is in het lokale onderwijsbeleid. Eén gemeente geeft aan hier nog aan te werken, dit is de gemeente Bolsward. De overige acht gemeenten besteden geen aandacht aan het Fries of meertaligheid in het onderwijsbeleid.

3.2 Voorschoolse periode

In twee van de 21 gemeenten is aandacht voor het Fries bij de verlening van de vergunning voor kinderdagverblijven. Drie gemeenten geven aan hier nog mee bezig te zijn. De overige zestien gemeenten besteden hier geen aandacht aan.

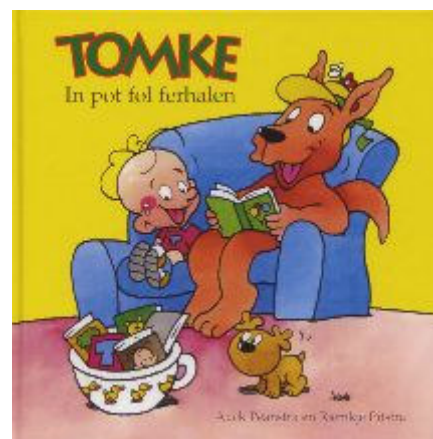
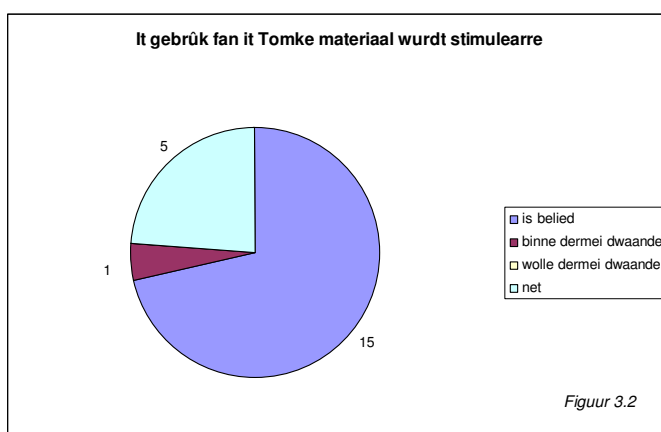
Geen van de 21 gemeenten geeft aan kwaliteitseisen te stellen voor de kinderleiding op het gebied van het Fries. De gemeenten geven hierbij aan dat dit een taak is voor het bestuur van de kinderopvang en niet van de gemeente.

In dertien gemeenten wordt het Fries of meertaligheid gestimuleerd op peuterspeelzalen. De overige acht gemeenten hebben hier geen speciaal beleid voor.

Drie gemeenten stellen kwaliteitseisen op het gebied van het Fries voor de leiding van de peuterspeelzalen. Eén gemeente geeft aan hier ook graag mee bezig te willen, dat is de gemeente Tytsjerksteradiel. De overige zeventien gemeenten besteden hier geen aandacht aan, de voornaamste reden hiervoor is dat zij dit als een taak van de instellingen zelf zien.

Zeven gemeenten stimuleren het gebruik van de taalmethode Sânglêsrige. De overige veertien gemeenten doen dit niet.

Vijftien gemeenten stimuleren het gebruik van Tomke materiaal. In de Fryske taalatlas van 2007 waren dit er nog maar 12, dit aantal is dus gestegen. Eén gemeente geeft aan hier nog mee bezig te zijn. De overige vijf gemeenten stimuleren Tomke niet.

Zeven van de 21 gemeenten stimuleren een goede aansluiting van taalontwikkeling (specifiek Fries) tussen de voorschoolse periode en het primair onderwijs. De gemeente Littense-radiel doet dit bijvoorbeeld indirect via het taalproject basisonderwijs. Twee gemeenten geven aan dat ze nog werken aan de stimulering van een goede aansluiting. De overige twaalf gemeenten doen hier niets mee.

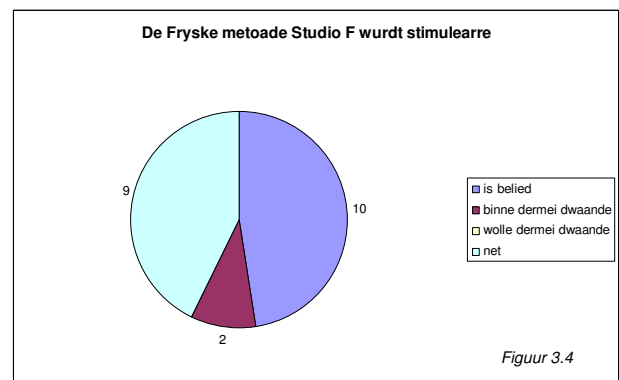
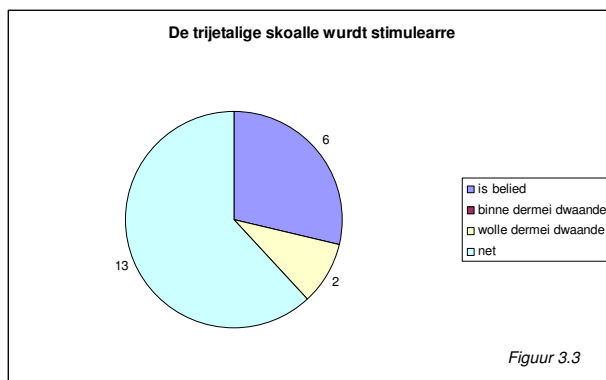
3.3 Primair onderwijs

Vijftien van de 21 gemeenten geven aan dat het geven van het Fries als vak beleid is. Zes gemeenten geven aan dat dit geen beleid is. Dit betekent overigens niet dat het Fries niet als vak wordt gegeven in deze gemeenten, de keuze hiervoor wordt aan de scholen zelf overgelaten. De gemeente Leeuwarden geeft specifiek aan dat er in 1989 een convenant gesloten is met het onderwijs, sinds die afspraken heeft de gemeente geen inhoudelijke bemoeienis meer met het onderwijs.

Tien gemeenten stimuleren het Fries als voertaal op de basisscholen. Eén gemeente geeft aan hier nog mee bezig te zijn. De overige tien gemeenten stimuleren het Fries als voertaal niet.

Acht jaar geleden is begonnen met het project 'De Trijetalige Skoalle'. Op een drietalige school wordt in het Fries, Nederlands en Engels les gegeven. Uit dit experiment bleek dat de leerlingen van de drietalige scholen op alle drie de talen beter scoorden dan de doorsnee leerling in Fryslân. De wens van de provincie Fryslân is dat er in 2012 op zijn minst 25 drietalige basisscholen zijn, dit staat beschreven in het beleidsplan Fryske taal 2008-2010 'Fan Rjocht nei Praktyk. Frysk yn Fryslân: taal tusken minsken'.

De drietalige school wordt door zes van de 21 gemeenten gestimuleerd. Twee gemeenten geven aan dat ze hier ook mee aan de slag willen. Eén daarvan is de gemeente Leeuwarderadeel, daar wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor een drietalige school in één van de kleine dorpen. De overige dertien gemeenten houden zich niet bezig met de drietalige school.

De Friese methode Studio F wordt gestimuleerd door tien gemeenten, bijvoorbeeld door middel van subsidie. Twee gemeenten zijn hier nog mee bezig. De overige negen gemeenten stimuleren deze methode niet.

Vier gemeenten stimuleren het contact met onderwijsbegeleidingsdienst Cedin. Eén gemeente is hier nog mee bezig. De overige zestien gemeenten stimuleren deze contacten niet.

In vier van de 21 gemeenten is het beleid dat Lumpsum-geld ook voor het Fries ingezet wordt. In de overige zeventien gemeenten is dit geen beleid, daar wordt de besteding van het geld aan de scholen zelf overgelaten.

Twee gemeenten stellen kwaliteitseisen voor de leerkracht Fries. De overige negentien gemeenten laten het stellen van deze eisen aan de schoolbesturen over.

De bevoegdheid voor het Fries wordt gestimuleerd door vier gemeenten. De overige zeventien gemeenten laten dit aan de scholen zelf over.

Vier gemeenten stimuleren bijscholing voor de leerkracht Fries, bijvoorbeeld door hier een budget voor vrij te maken. De overige zeventien gemeenten stimuleren dit niet.

Vier gemeenten stimuleren een goede aansluiting van de taalontwikkeling (specifiek Fries) tussen het primair- en voortgezet onderwijs. De overige zeventien gemeenten stimuleren deze aansluiting niet.

3.4 Voortgezet onderwijs

Zes van de 21 gemeenten geven aan dat het geven van het Fries als vak in het voortgezet onderwijs beleid is. De overige vijftien gemeenten geven aan dat dit binnen hun gemeente niet aan de orde is, omdat de scholen hier zelf over beslissen of omdat er in hun gemeente geen voortgezet onderwijs is.

Het Fries als voertaal op middelbare scholen wordt gestimuleerd door vijf gemeenten. In de overige zestien gemeenten is dit niet aan de orde.

De drietalige school wordt gestimuleerd door twee gemeenten. Eén gemeente geeft aan hier nog bezig te zijn. In de overige achttien gemeenten wordt hier geen aandacht aan besteed.

Drie gemeenten stimuleren Fries lesmateriaal in het voortgezet onderwijs. De overige achttien houden zich hier niet mee bezig.

Vier van de 21 gemeenten stimuleren de keuze voor het Fries als examenvak en een examenklas Fries op de middelbare scholen. Dit zijn de gemeenten Dongeradeel, Gaasterlân-Sleat, Opsterland en Tytsjerksteradiel. De overige zeventien gemeenten stimuleren dit niet.

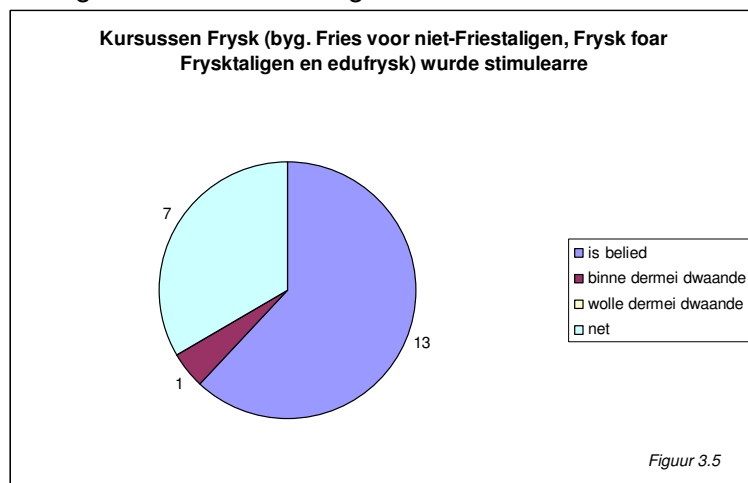
Binnen twee gemeenten worden er kwaliteitseisen gesteld aan de leerkracht Fries in het voortgezet onderwijs. Bij de overige negentien gemeenten is dit niet aan de orde, omdat de gemeenten dit aan de scholen zelf over laten of omdat er geen voortgezet onderwijs is in de gemeente.

Binnen drie gemeenten wordt de bevoegdheid voor het Fries gestimuleerd en twee gemeenten stimuleren bijscholing van de leerkracht Fries.

3.5 Volwassen onderwijs

Cursussen Fries via Wet Educatieve Centra, door bijvoorbeeld contacten met het Friesland College worden gestimuleerd door zeven gemeenten. De overige veertien doen dat niet.

Cursussen Fries worden gestimuleerd door dertien van de 21 gemeenten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de cursussen *Fries voor niet-Friestaligen*, *Frysk foar Frysktaligen* en *edufrysk*. Eén gemeente geeft aan hier nog mee bezig te zijn. De overige zeven gemeenten stimuleren deze cursussen niet.

3.6 Deelconclusie

Op het gebied van onderwijs kan geconcludeerd worden dat de gemeenten het taalbeleid voor het grootste gedeelte aan de scholen overlaten. Bijna geen enkele gemeente stelt bijvoorbeeld kwaliteitseisen op het gebied van Fries voor kinderleiding en leerkrachten. Wel moet hierbij aangetekend worden dat Friese lesmethoden, lesmateriaal en cursussen vaak (gedeeltelijk) bekostigd worden door de gemeenten, vooral het Tomke-project voor peuters is populair. Meer dan de helft van de gemeenten geeft dan ook terecht aan dat Fries of meertaligheid een aandachtspunt is in het lokale onderwijsbeleid.

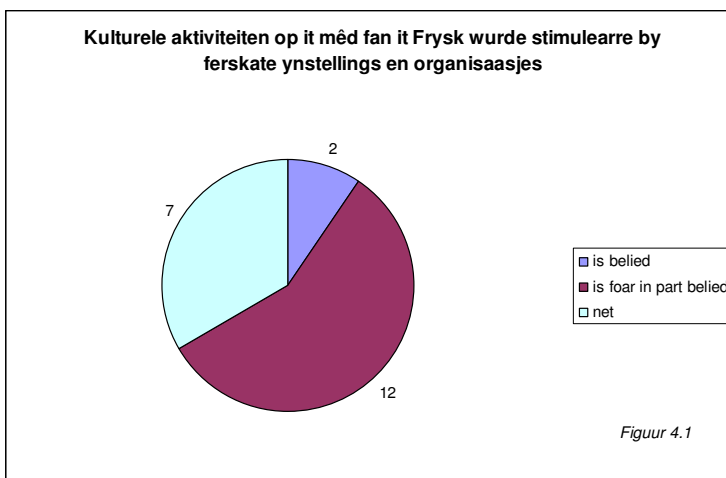
4. Cultuur

Kultuer

In dit hoofdstuk staan de onderzoeksresultaten van het onderdeel *cultuur*, dit onderdeel is verdeeld in de categorieën *beleid*, *personeel* en *andere minderheidstalen*. Na de beschrijving van de onderzoeksresultaten volgt een beknopte conclusie betreffende dit onderdeel. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van cultuur?*

4.1 Beleid

Binnen acht van de 21 gemeenten is er aandacht voor het Fries tijdens de vergaderingen met verschillende culturele instellingen. De gemeente Littenseradiel geeft bijvoorbeeld aan dat er Fries gesproken wordt met de verenigingen binnen de gemeente. De overige dertien gemeenten besteden geen specifieke aandacht aan het Fries tijdens deze overleggen.

Binnen twee van de 21 gemeenten is het beleid dat culturele activiteiten op het gebied van Fries gestimuleerd worden bij instellingen en organisaties zoals bibliotheken, musea, muziekkorpsen, dorpsfeesten en bij Friese sporten. Bij twaalf gemeenten is dit gedeeltelijk het geval. De gemeente Franekeradeel stimuleert bijvoorbeeld Friese voorstellingen in theater De Koornbeurs. Zeven gemeenten geven aan hier niet zozeer mee bezig te zijn.

4.2 Personeel

Drie van de 21 gemeenten bieden cursussen Fries aan (of subsidiëren deze) voor personeel in de culturele sector. Twee gemeenten geven aan hier ook graag mee bezig te willen. De overige zestien gemeenten doen dit niet.

4.3 Andere minderheidstalen

De gemeente Dantumadeel is de enige gemeente die een vriendschapsband heeft met een gemeente in een ander minderheidstaalgebied. Er is namelijk een band met Kramarzyny, in de regio Kasjubië in Polen, waar naast het Pools de minderheidstaal Kasjubisch wordt gesproken. De overige twintig gemeenten hebben geen structurele contacten met een ander minderheidstaalgebied.

4.4 Deelconclusie

Naar aanleiding van de hierboven beschreven onderzoeksresultaten kan de conclusie getrokken worden dat een groot deel van de gemeenten culturele activiteiten op het gebied van Fries (gedeeltelijk) stimuleert. Het beleid laat te wensen over op het gebied van Fries voor het personeel in de culturele sector en wat betreft contacten met andere minderheidstaalgebieden.

5. Media

Media

In dit hoofdstuk vindt u de onderzoeksresultaten van het onderdeel *media*, gevolgd door een beknopte conclusie bij dit onderdeel. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van media?*

5.1 Beleid

In zeven van de 21 gemeenten is er beleid voor het gebruik van het Fries door de gemeente bij lokale media. De overige veertien gemeenten hebben hier geen specifiek beleid voor.

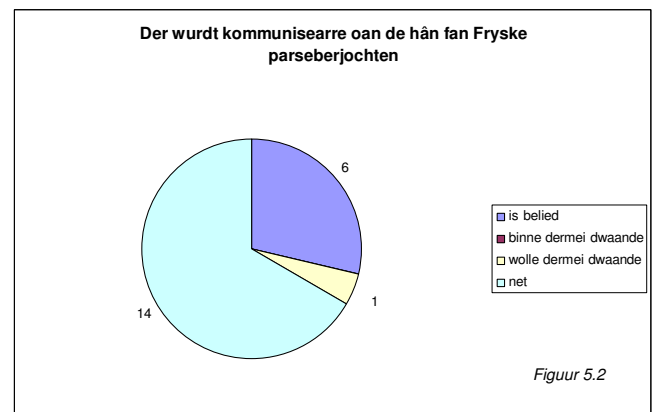
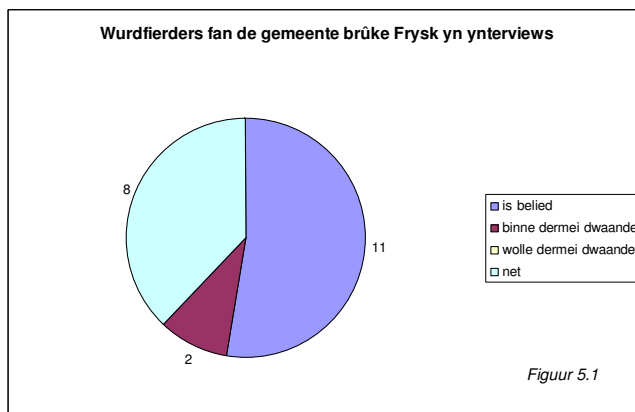
Er is slechts één gemeente die ervoor zorgt dat de programmaraad een afspiegeling is van de gemeenschap, ook wat betreft het Fries en/of de streektaal, dit is de gemeente Ooststellingwerf. De overige twintig gemeenten zien dit niet als hun taak of maken wel afspraken over de afspiegeling, maar niet op het gebied van taal.

Vier van de 21 gemeenten stimuleren de Friese taal in dorpskranten en/of streekbladen. De overige zeventien gemeenten houden zich hier niet mee bezig.

Twee gemeenten bieden cursussen Fries aan voor dorpsbelangen en/of redacties. Eén gemeente geeft aan hier in de toekomst mee aan de slag te willen. De overige achttien gemeenten doen hier niet aan.

In elf van de 21 gemeenten gebruiken de woordvoerders de Friese taal in interviews. Twee gemeenten zijn hier nog mee bezig. De overige acht gemeenten doen dit niet.

In zes gemeenten wordt gecommuniceerd aan de hand van Friese persberichten. Naast een Friestalig persbericht gaat er in de meeste gevallen ook een Nederlands persbericht uit. Eén gemeente geeft aan hier in de toekomst ook mee bezig te willen. In de overige veertien gemeenten gaan alleen Nederlandstalige persberichten uit.

5.2 Deelconclusie

De conclusie die naar aanleiding van deze onderzoeksresultaten getrokken kan worden is dat gemeenten weinig beleid hebben op het gebied van het Fries en meertaligheid in de media. Het enige pluspunt is dat in meer dan de helft van de gemeenten de woordvoerders het Fries gebruiken in interviews.

6. Sociaal-cultureel werk Sosjaal-kultureel wurk

In dit hoofdstuk de onderzoeksresultaten van het onderdeel *sociaal-cultureel werk*, gevolgd door een beknopte conclusie van dit onderdeel. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van sociaal-cultureel werk?*

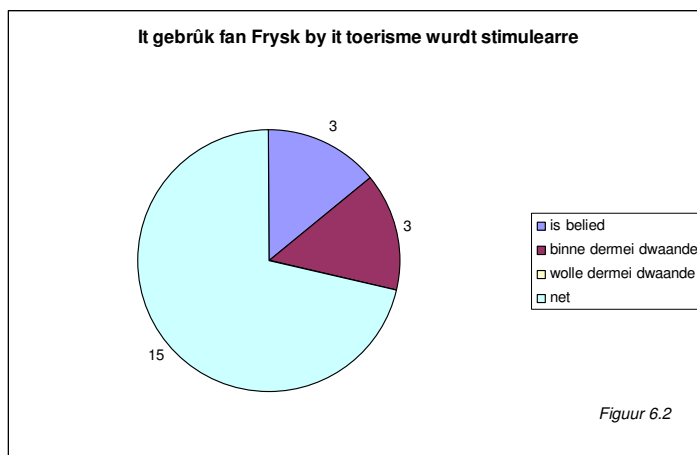
6.1 Beleid

In vier van de 21 gemeenten is er aandacht voor het Fries in de vergaderingen met verschillende instellingen op het terrein van sociaal-cultureel werk. Eén gemeente geeft aan hier in de toekomst ook beleid van te willen maken. De overige zestien gemeenten besteden hier geen aandacht aan. Gemeente Wymbritseradiel geeft hierbij specifiek aan dat zij hier geen speciaal beleid voor hebben, omdat het in deze gemeente in de meeste gevallen al gebruikelijk is om Fries te praten.

Slechts één gemeente stimuleert het gebruik van het Fries bij het sporten, dit is de gemeente Tytsjerksteradiel. De overige twintig gemeenten doen dit niet.

Twee gemeenten stimuleren het gebruik van het Fries bij de recreatie. Drie gemeenten zijn hier nog mee bezig. De overige zestien gemeenten stimuleren het Fries hierbij niet.

Drie gemeenten geven aan dat zij het Fries bij het toerisme stimuleren. Drie andere gemeenten geven aan hier nog mee bezig te zijn. De overige vijftien stimuleren het Fries in het toerisme niet.

In twee van de 21 gemeenten is er aandacht voor het Fries in het jongerenbeleid. De gemeente Menaldumadeel geeft als enige aan hier nog mee bezig te zijn. De overige achttien gemeenten besteden hier geen aandacht aan.

In twee gemeenten is er aandacht voor het Fries in het ouderenbeleid. Eén gemeente geeft aan hier nog mee bezig te zijn, dit is wederom de gemeente Menaldumadeel. De overige achttien gemeenten besteden hier geen aandacht aan.

6.2 Deelconclusie

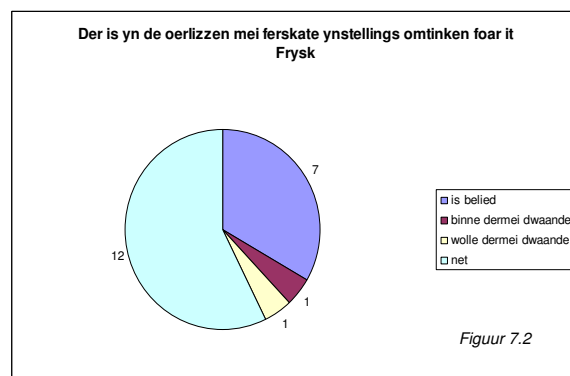
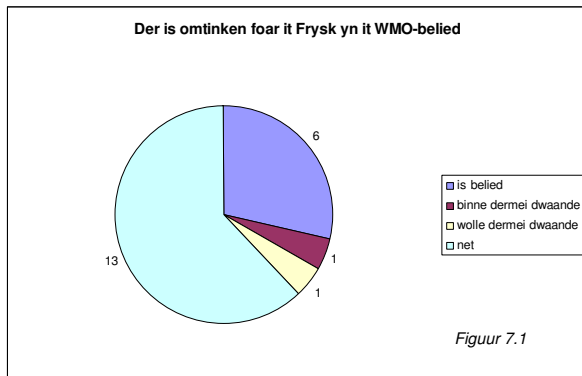
Over het onderdeel Sociaal-cultureel werk kan geconcludeerd worden dat de meeste gemeenten hier zeer weinig tot geen aandacht aan besteden binnen het taalbeleid. De gemeente Tytsjerksteradiel is een uitzondering, dit is de enige gemeente die aangeeft beleid te voeren op alle in dit hoofdstuk genoemde punten.

7. Gezondheidszorg Sûnenssoarch

In dit hoofdstuk staan de onderzoeksresultaten van het onderdeel *gezondheidszorg* beschreven, na deze beschrijving volgt een beknopte conclusie betreffende dit onderdeel. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van gezondheidszorg?*

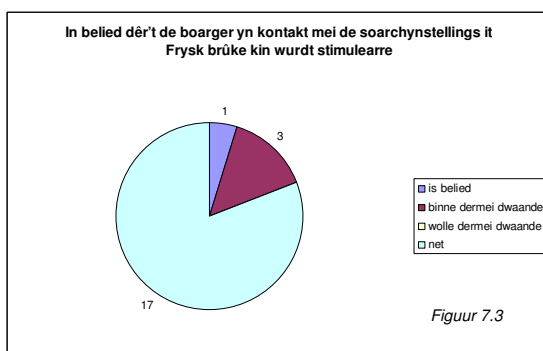
7.1 Beleid

Zes van de 21 gemeenten geven aan dat er aandacht voor het Fries is in het WMO-beleid. WMO staat voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, deze heeft als doel dat iedereen, van elke leeftijd, gehandicapt en niet-gehandicapt, met en zonder problemen zo volwaardig mogelijk aan de samenleving kan deelnemen. Naast de zes gemeenten die in het WMO-beleid aandacht besteden aan het Fries, is er één gemeente die aangeeft hier nog mee bezig te zijn en er is ook één gemeente die aangeeft er graag mee bezig te willen. De overige dertien gemeenten besteden geen aandacht aan het Fries binnen dit beleid.

In overleggen met verschillende zorginstellingen is er aandacht voor het Fries binnen zeven gemeenten. Daarnaast geeft één gemeente aan nog te werken aan dit beleid en één gemeente geeft aan er in de toekomst graag mee bezig te willen. De overige twaalf gemeenten besteden hier geen aandacht aan.

Het gebruik van 'Dat wie doe sa' door activiteitenbegeleiders wordt slechts door één gemeente gestimuleerd. Daarnaast geeft één gemeente aan hier nog aan te werken. De overige negentien gemeenten geven aan dat dit de verantwoordelijkheid is van de instellingen zelf of vermelden dat ze niet bekend zijn met 'Dat wie doe sa'.

Een beleid waarbij de burger in contact met de zorginstellingen het Fries kan gebruiken wordt gestimuleerd in slechts één gemeente. Drie gemeenten geven aan nog te werken aan dit beleid. De overige zeventien gemeenten bemoeien zich hier niet mee.

7.2 Deelconclusie

Voor het onderdeel gezondheidszorg kan geconcludeerd worden dat de gemeenten op dit gebied weinig aan taalbeleid doen. Een beleid waar de burger in contact met de zorginstellingen het Fries kan gebruiken wordt bijvoorbeeld door slechts één gemeente gestimuleerd. De gemeenten laten het taalbeleid over het algemeen aan de zorginstellingen zelf over.

8. Top 21 Top 21

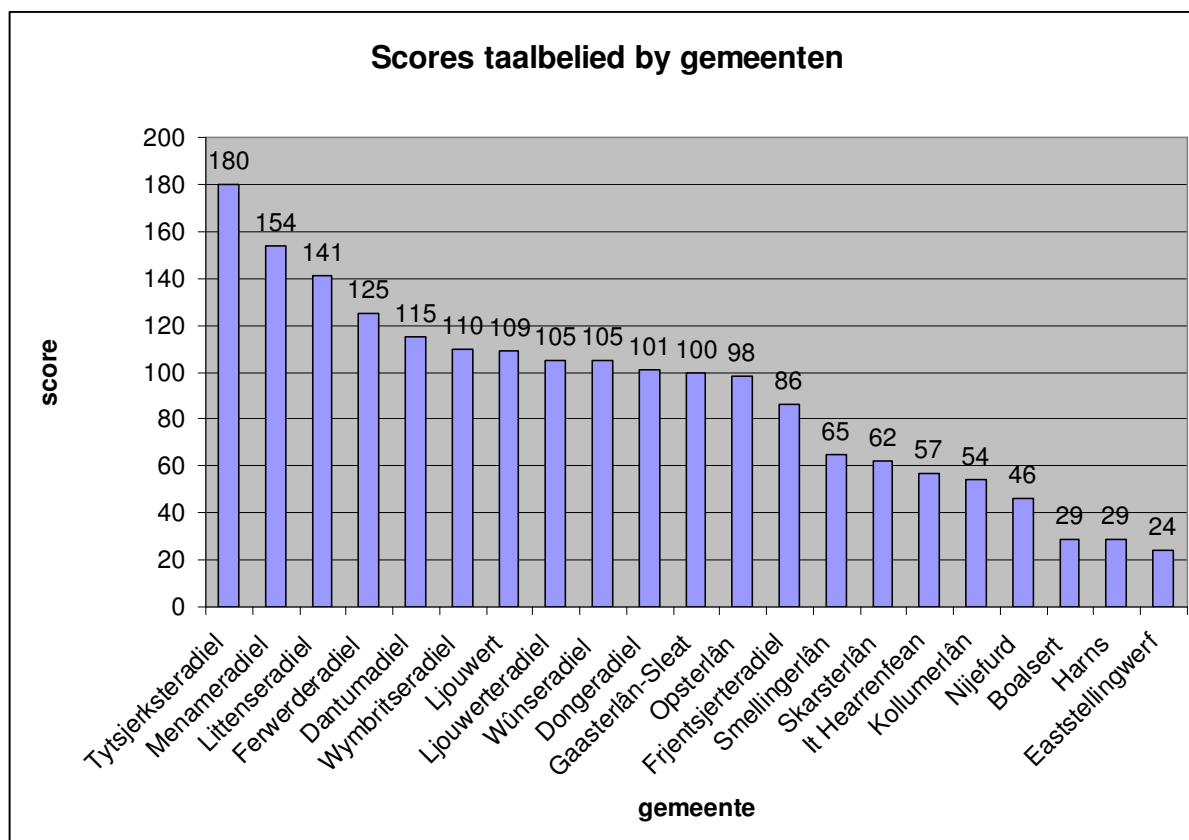
Welke gemeente doet nu het meeste aan Fries taalbeleid en welke het minst? Dat wordt in dit hoofdstuk duidelijk door middel van een top 21 van de gemeenten die meegedaan hebben aan dit onderzoek. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvraag: *Hoe ziet de top 21 van gemeenten met het beste Friese taalbeleid eruit?*

8.1 Puntentelling

De 21 responsgemeenten hebben punten gekregen voor alle onderwerpen die in het menu-systeem naar voren kwamen. De categorie *voortgezet onderwijs* is niet meegerekend, omdat niet in alle gemeenten voortgezet onderwijs is. Per onderwerp konden de gemeenten punten scoren, de verdeling van deze punten heeft plaatsgevonden zoals hieronder weergegeven.

Aangegeven door de gemeenten	Aantal punten per onderwerp
Is beleid	3
Binne dermei dwaande	2
Wolle dermei dwaande	1
Net	0

Deze puntentelling levert de volgende scores op:

8.2 Top 21 van gemeenten in Fryslân met het beste Friese taalbeleid

Naar aanleiding van de scores kan er een top 21 samengesteld worden van gemeenten met het beste Friese taalbeleid. De top 21 ziet er als volgt uit:

	Gemeente	Score
1	Tytsjerksteradiel	180
2	Menaldumadeel	154
3	Littenseradiel	141
4	Ferwerderadiel	125
5	Dantumadeel	115
6	Wymbritseradiel	110
7	Leeuwarden	109
8	Leeuwarderadeel	105
9	Wûnseradiel	105
10	Dongeradeel	101
11	Gaasterlân-Sleat	100
12	Opsterland	98
13	Franekeradeel	86
14	Smallingerland	65
15	Skarsterlân	62
16	Heerenveen	57
17	Kollumerland	54
18	Nijefurd	46
19	Bolsward	29
20	Harlingen	29
21	Ooststellingwerf	24

Deze top 21 bestaat alleen uit de gemeenten die meegewerkt hebben aan het onderzoek. Van de overige gemeenten in Fryslân kunnen de scores niet bepaald worden.

9. Conclusie

Konklúzje

In dit hoofdstuk komen we kort terug op de deelvragen. Vervolgens wordt de hoofdvraag beantwoord. Daarna wordt de stand van zaken beschreven van het taalbeleid van de Friese gemeenten in 2008.

9.1 Verwijzing naar de antwoorden op de deelvragen

In de slotparagrafen van de voorgaande zeven hoofdstukken werd iedere keer antwoord gegeven op één van de deelvragen. Daarom in dit hoofdstuk per deelvraag alleen een verwijzing naar desbetreffende paragraaf.

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van bestuur?

Paragraaf 2.5 op bladzijde 10 van dit rapport.

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van onderwijs?

Paragraaf 3.6 op bladzijde 14 van dit rapport.

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van cultuur?

Paragraaf 4.4 op bladzijde 15 van dit rapport.

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van media?

Paragraaf 5.2 op bladzijde 16 van dit rapport.

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van sociaal-cultureel werk?

Paragraaf 6.2 op bladzijde 17 van dit rapport.

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid op het gebied van gezondheidszorg?

Paragraaf 7.2 op bladzijde 18 van dit rapport.

Hoe ziet de top 21 van gemeenten met het beste Friese taalbeleid eruit?

Van de gemeenten die meegedaan hebben aan het onderzoek doet de gemeente Tytsjerksteradiel het meest aan Fries taalbeleid. De gemeente Ooststellingwerf doet het minst aan Fries taalbeleid. De volledige top 21 staat in paragraaf 8.2 op pagina 20 van dit rapport.

9.2 Antwoord op de hoofdvraag

Nu de deelvragen beantwoord zijn kan er een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag:

Wat doen de Friese gemeenten aan taalbeleid volgens de criteria van het menusysteem?

Op het gebied van bestuur is er in de meeste gemeenten wel taalbeleid aanwezig, maar zeker geen totaalbeleid. Verder is het zo dat het Fries in veel gevallen wel gebruikt wordt, maar dit niet altijd officieel beleid is.

Op het gebied van onderwijs laten de gemeenten het taalbeleid voor het grootste gedeelte aan de scholen over. Wel moeten we hierbij aantekenen dat Friese lesmethoden, lesmateriaal en cursussen vaak (gedeeltelijk) bekostigd worden door de gemeenten.

Een vrij groot deel van de gemeenten stimuleert (gedeeltelijk) culturele activiteiten op het gebied van Fries. Overig taalbeleid betreffende cultuur laat te wensen over.

De gemeenten hebben weinig beleid op het gebied van het Fries en meertaligheid in de media. Het enige pluspunt is dat in meer dan de helft van de gemeenten de woordvoerders het Fries gebruiken in interviews.

Op het gebied van sociaal-cultureel werk voeren de meeste gemeenten zeer weinig tot geen taalbeleid. De gemeente Tytsjerksteradiel is een opvallende uitzondering.

Op het gebied van gezondheidszorg doen de meeste gemeenten weinig aan taalbeleid. De gemeenten laten het taalbeleid over het algemeen aan de zorginstellingen zelf over.

De gemeente Tytsjerksteradiel is de gemeente met het meeste taalbeleid volgens de criteria van het menusysteem.

9.3 De stand van zaken in 2008

Nu de hoofd- en deelvragen beantwoord zijn kan de balans worden opgemaakt. In deze paragraaf wordt beschreven hoe het taalbeleid van gemeenten in Fryslân er in 2008 voorstaat in vergelijking met voorgaande jaren.

Als we de resultaten van dit onderzoek vergelijken met de Fryske taalatlas 2007 en het rapport 'Taalbelied by gemeenten' van het Berie foar it Frysk uit 2005 kunnen we concluderen dat er in de afgelopen drie jaar weinig grote veranderingen zijn doorgevoerd in het taalbeleid van de gemeenten in Fryslân. We zien een kleine stijging van het aantal gemeenten met een taalverordening, een gelijk aantal gemeenten met een intentieverklaring en een stijging van het aantal gemeenten dat Tomke-materiaal stimuleert. Al met al geen grote ontwikkelingen.

Verder kan geconcludeerd worden dat er nog steeds geen eenduidig taalbeleid gevoerd wordt door de verschillende gemeenten. De gemeente Menaldumadeel besteedt bijvoorbeeld veel aandacht aan het Fries binnen het onderwijs, terwijl de gemeente Dantumadeel vooral veel aandacht besteedt aan het Fries binnen het onderdeel cultuur. In het rapport 'Bestjoere en foarútsjen' van het Berie foar it Frysk uit 2000 werd dit ook al genoemd, dit rapport werd uitgebracht nog voordat het menusysteem voor de Friese gemeenten ontwikkeld was.

Dit onderzoeksrapport wil ik graag afsluiten met een paragraaf uit het rapport 'Bestjoere en foarútsjen' uit 2000. Dit om duidelijk te maken dat de algemene conclusie van toen, nu nog steeds geldt:

'De algemiene konklúzje fan de ynvintarisasje is, dat de gemeenten yn Fryslân noch mar in bytsje eksplisyt en gearhingjend belied fiere op it mêd fan de Fryske taal en kultuer. Ut de ynvintarisasje docht ek bliken, dat de praktyk in grut ferskaat sjen lit oan belied op dielgebieten en fan aktiviteiten. Der moat noch it nedige belied ûntwikkele wurde foar it op elkoar stimmen fan it taal- en kultuerbelied fan de gemeenten yn Fryslân.'

G.I. Jellema en A.M.J. Riemersma (2000)

Literatuurlijst

Publicaties

Bestjoere en foarútsjen. Een inventarisatie van het Friese taal- en cultuurbeleid van gemeenten in Fryslân. Berie foar it Frysk (Leeuwarden 2000)

De Fryske taalatlas. Friese taal in beeld 2007. Provincie Fryslân (Leeuwarden 2007)

Fan Rjocht nei Praktyk. Frysk yn Fryslân: taal tusken minsken. Beleidsplan Fryske taal 2008-2010. Provincie Fryslân (Leeuwarden 2008)

Taalbelied by gemeenten. In tuskenstân. Berie foar it Frysk (Leeuwarden 2005)

Internet

Afûk, Gemeenten en Frysk

URL: <www.gemeentenenfrysk.nl>

Gezien: 29 juni 2008

Bijlagen

1. Aangepaste menukaart

2. Responsgemeenten

3. Figuren

Bijlage 1

Aangepaste menukaart

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing		Opmerkings / Taljochting
				<u>1.3 Personeel</u>	
☐	☐	☐	☐	Der binne kwaliteitseasken oangeande it Frysk foar balymeiwurkers	
☐	☐	☐	☐	Der binne ôfspraken makke oer de taalkar oan 'e tillefoan en efter de baly	
☐	☐	☐	☐	Der binne kwaliteitseasken oangeande it Frysk foar beliedsmeiwurkers	
☐	☐	☐	☐	Der is omtinken foar de behearsking fan it Frysk by de seleksje fan nije meiwurkers	
☐	☐	☐	☐	De meiwurkers meitsje gebrûk fan helpmiddels foar it Frysk	
☐	☐	☐	☐	Meiwurkers wurde kursussen oanbean om harren feardigens yn it Frysk te ferbetterjen	
				<u>1.4 Kommunikaasje en foarljochting</u>	
☐	☐	☐	☐	Der wurdt yn it Frysk korrespondearre mei:	
☐	☐	☐	☐	Provinsje	
☐	☐	☐	☐	Oare gemeenten	
☐	☐	☐	☐	Wetterskip	
☐	☐	☐	☐	Plysje Fryslân	
☐	☐	☐	☐	Doarpsbelangen	
☐	☐	☐	☐	Skoallen	
☐	☐	☐	☐	Boargers	
☐	☐	☐	☐	Bedriuwen	
☐	☐	☐	☐	Oars, ntl.:	
☐	☐	☐	☐		

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing		Opmerkings / Taljochting
☐	☐	☐	☐	Yn de oerlizzen mei doarpsbelangen is it Frysk/ meartaligens in wichtich ûnderdiel	
☐	☐	☐	☐	Yn de oerlizzen mei bedriuwen is it Frysk/ meartaligens in wichtich ûnderdiel	
☐	☐	☐	☐	Nije ynwenners krije foarljochting oer it Frysk en de meartalige situaasje	
☐	☐	☐	☐	Nije ynwenners krije it 'wolkomspakket' oanbean	
☐	☐	☐	☐	Jonge âlden krije it 'taaltaske' oanbean	
☐	☐	☐	☐	De folder 'Taal fan it hert' wurdt oanbean troch de gemeente	
☐	☐	☐	☐	Asylsikers/ bûtenlanners krije foarljochting oer it Frysk en de meartalige situaasje (Wet Inburgering Nieuwkomers)	
☐	☐	☐	☐	Houlikstaspraken kinne yn it Frysk hâlden wurde	
☐	☐	☐	☐	Der wurdt gebrûk makke fan Frysktalige trouboekjes	
☐	☐	☐	☐	Der binne helpmiddels en foarbyldteksten oanwêzich foar Babsen	

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing		Opmerkings / Taljochting
☐	☐	☐	☐	Yn de gemeentegids is omtinken foar it Frysk/meartalichheid	
☐	☐	☐	☐	It boargerjierferslach is (ek) yn it Frysk beskikber	
☐	☐	☐	☐	De klachteprosedueres kinne yn it Frysk troch-rûn wurde	
☐	☐	☐	☐	It gemeentlik webstek wurdt twa- of meartalich oanbean	
☐	☐	☐	☐	Yn iepenbiere romte wurdt omtinken jûn oan it Frysk	
☐	☐	☐	☐	Der wurdt gebrûk makke fan Frysktalige strjitnammen	
☐	☐	☐	☐	Der wurdt gebrûk makke fan Frysk-/meartalige plaknammebuorden en paadwizers	

Haadstik 2: Underwiis

Is belied Binne wy mei dwaande Wolle wy mei dwaande Net fan tapassing

Opmerkings / Taljochting

2.1 Belied

 Frysk/ meartaligens is in oandachtspunt yn it lokale ûnderwiisbelied

2.2 Foarskoalske perioade

 Der is omtinken foar Frysk/ meartaligens by de ferliening fan de fergunning oan bernedeiferbliuwen

 Der binne kwaliteitseasken foar de bernelieding op it mêd fan it Frysk

 It Frysk/ meartaligens wurdt stimulearre op pjutteboartersplakken

 Der binne kwaliteitseasken foar de lieding fan pjutteboartersplakken op it mêd fan it Frysk

 It gebrûk fan de Sânglêsrige wurdt stimulearre

 It gebrûk fan it Tomke materiaal wurdt stimulearre

 In goeie oanslúting fan de taalûntwikkeling (spesifyk Frysk) tusken foarskoalske perioade-primêr ûnderwiis wurdt stimulearre

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing		Opmerkings / Taljochting
<u>2.3 Primêr ûnderwiis</u>					
☐	☐	☐	☐	Frysk wurdt as fak jûn	
☐	☐	☐	☐	Frysk as fiertaal wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	De trijetalige skoalle wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	De Fryske metoade Studio F wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Kontakten mei ûnderwiisbegeliedingstsjinst Cedin wurde stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Lumpsum-jilden wurde ek foar Frysk ynsetten (kultuer)	
☐	☐	☐	☐	Der binne kwaliteitseasken Frysk learkrêft	
☐	☐	☐	☐	It foech foar it Frysk wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Byskoalling fan de learkrêft op it mêd fan it Frysk wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	In goeie oanslúting fan de taalûntwikkeling (spesifyk Frysk) tusken primêr- en fuortset ûnderwiis wurdt stimulearre	

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing		Opmerkings / Taljochting
<u>2.4 Fuortset ûnderwiis</u>					
☐	☐	☐	☐	Frysk wurdt as fak jûn	
☐	☐	☐	☐	Frysk as fiertaal wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	De trijetalige skoalle wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Frysk lesmateriaal wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Eksamenklasse Frysk wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Der binne kwaliteitseasken Frysk learkrêft	
☐	☐	☐	☐	It foech foar it Frysk wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Byskoalling fan de learkrêft op it mêd fan it Frysk wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	De kar foar it Frysk as eksamenfak wurdt stimulearre	
<u>2.5 Folwoeksenen ûnderwiis</u>					
☐	☐	☐	☐	Kursussen Frysk fia Wet Educatieve Centra, troch byg. kontakten Friesland College wurde stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Kursussen Frysk (byg. Fries voor niet-Friestaligen, Frysk foar Frysktaligen en edufrysk) wurde stimulearre	

Haadstik 3: Kultuer

Is belied Binne wy mei dwaande Wolle wy mei dwaande Net fan tapassing

Opmerkings / Taljochting

3.1 Belied

Der is yn de oerlizzen mei ferskate ynstellings omtinken foar it Frysk

Kulturele aktiviteiten op it mêd fan it Frysk wurde stimulearre by:

Biblioteken

Kulturele rûtes

Musea/ âldheidskeamers

Muzykskoallen

Sjongkoaren

Muzykkorpsen/ fanfares

Amateurteater

Iepenloftteater

Skouboarch

Festivals

Doarpsfeesten

Kreativiteitssintra

Fryske sporten

3.2 Personeel

Der wurde kursussen Frysk/ Fryske taal oanbean oan/ subsidiearre foar personeel yn 'e kulturele sektor

3.3 Oare minderheidstalen

Der is in freonskipsbân/ útwikselingsprogramma mei in gemeente/ plak yn in oar minderheidstaalgebiet

Haadstik 4: Media

Is belied Binne wy mei dwaande Wolle wy mei dwaande Net fan tapassing

Opmerkings / Taljochting

4.1 Belied

☐	☐	☐	☐	Der is belied oer it brûken fan it Frysk troch de gemeente by lokale media	
☐	☐	☐	☐	De gemeente soarget derfoar dat de programmaried in ôfspegeling is fan 'e mienskip, ek wat it Frysk/ streektaal oanbelanget	
☐	☐	☐	☐	It Frysk yn doarpskranten/ streekblêden wurdt stimulearre	
☐	☐	☐	☐	Der wurde kursussen Frysk/ Fryske taal oanbean oan doarpsbelangen/ redaksjes	
☐	☐	☐	☐	Wurdfierders fan de gemeente brûke Frysk yn ynterviews	
☐	☐	☐	☐	Der wurdt kommunisearre oan de hân fan Fryske parseberjochten	

Haadstik 5: Sosjaal-kultureel wurk

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing
-----------	----------------------	----------------------	-------------------

Opmerkings / Taljochting

5.1 Belied

☐	☐	☐	☐	Der is yn de oerlizzen mei ferskate ynstellings omtinken foar it Frysk
☐	☐	☐	☐	It gebrûk fan Frysk by it sporten wurdt stimulearre
☐	☐	☐	☐	It gebrûk fan Frysk by de rekreaasje wurdt stimulearre
☐	☐	☐	☐	It gebrûk fan Frysk by it toerisme wurdt stimulearre
☐	☐	☐	☐	Der is omtinken foar it Frysk yn it jongereinbelied
☐	☐	☐	☐	Der is omtinken foar it Frysk yn it âldereinbelied

Haadstik 6: Sûnensoarch

Is belied	Binne wy mei dwaande	Wolle wy mei dwaande	Net fan tapassing
-----------	----------------------	----------------------	-------------------

Opmerkings / Taljochting

6.1 Belied

☐	☐	☐	☐	Der is omtinken foar it Frysk yn it WMO-belied
☐	☐	☐	☐	Der is yn de oerlizzen mei ferskate ynstellings omtinken foar it Frysk
☐	☐	☐	☐	It gebrûk fan 'Dat wie doe sa' troch aktiviteitebegelieders wurdt stimulearre
☐	☐	☐	☐	In belied dêr't de boarger yn kontakt mei de ynstellings it Frysk brûke kin wurdt stimulearre by:
☐	☐	☐	☐	○ Konsultaasjeburo
☐	☐	☐	☐	○ Skoaldokter
☐	☐	☐	☐	○ GGD
☐	☐	☐	☐	○ Thússoarch
☐	☐	☐	☐	○ WVG
☐	☐	☐	☐	○ Wensintra foar âlderein
☐	☐	☐	☐	○ Fersoargings/ ferpleechhûs
☐	☐	☐	☐	○ Ambulânseferfier
☐	☐	☐	☐	○ Brânwacht

Bijlage 2

Responsgemeenten

De volgende gemeenten hebben een ingevulde menukaart opgestuurd:

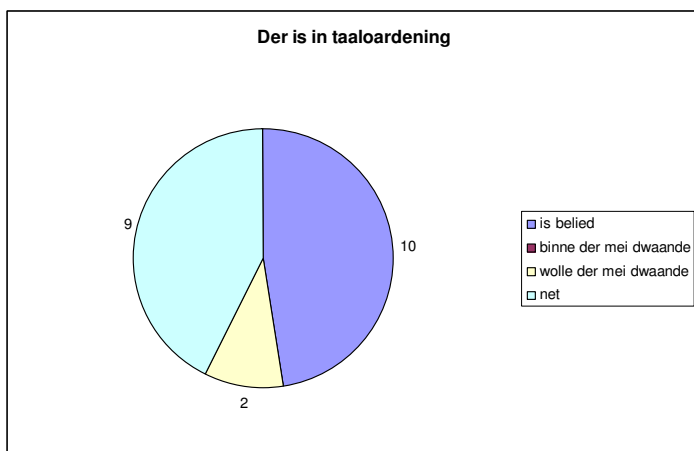
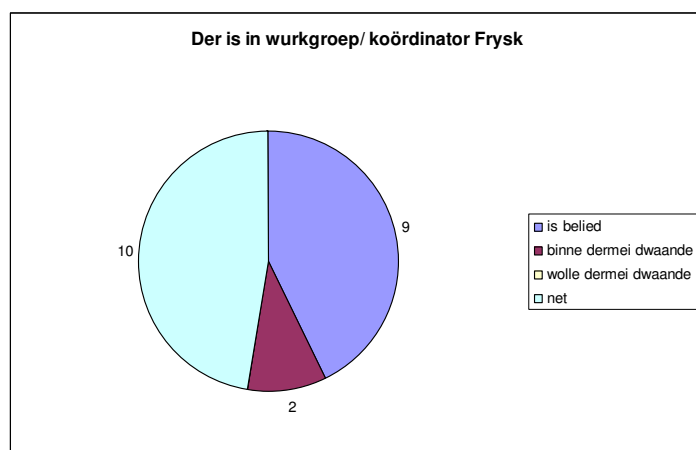
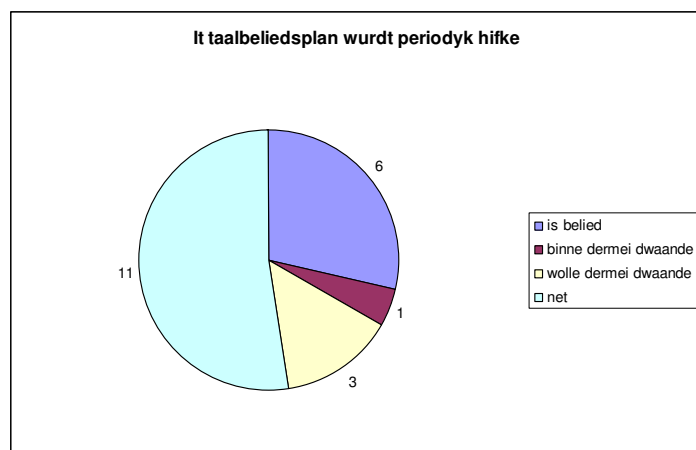
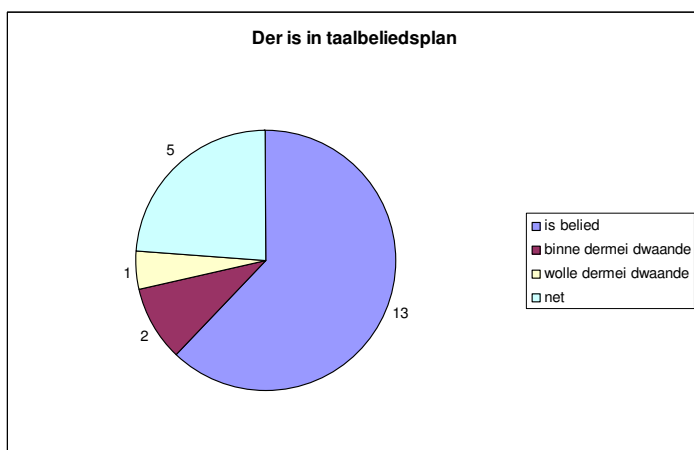
Bolsward
Dantumadeel
Dongeradeel
Ooststellingwerf
Ferwerderadiel
Franekeradeel
Gaasterlân-Sleat
Harlingen
Heerenveen
Kollumerland
Leeuwarden
Leeuwarderadeel
Littenseradiel
Menaldumadeel
Nijefurd
Opsterland
Skarsterlân
Smallingerland
Tytsjerksteradiel
Wûnseradiel
Wymbritseradiel

Gemeenten die niet hebben gereageerd zijn: Achtkarspelen, Ameland, Boarnsterhim, Het Bildt, Lemsterland, Schiermonnikoog, Sneek, Terschelling, Vlieland en Weststellingwerf.

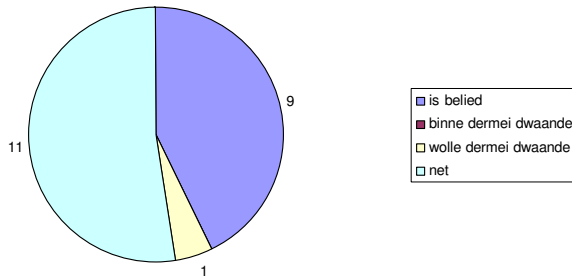
Bijlage 3

Figuren

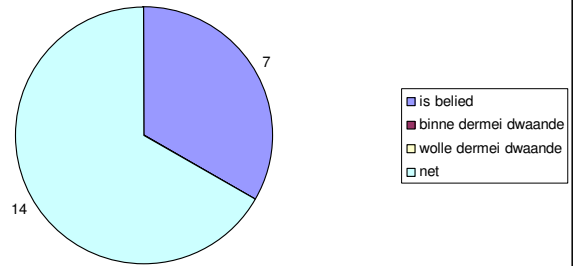
Bestjoer

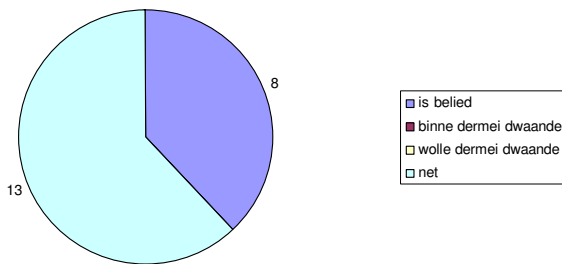
Notulen/ beslutelisten wurde yn it Frysk/ meartalich opsteld

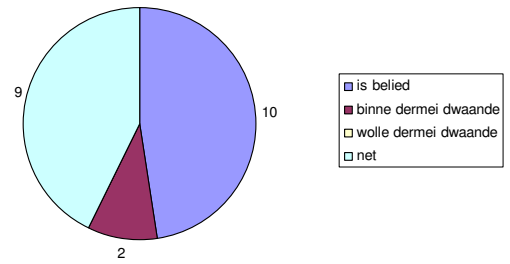
De aginda's binne yn it Frysk/ meartalich opsteld

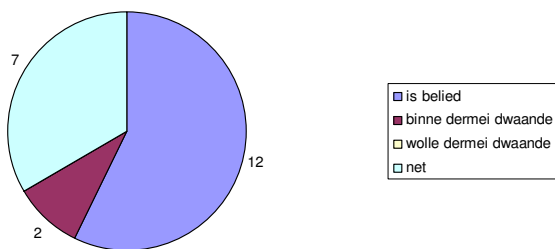
De riedsstikken binne yn it Frysk/ meartalich opsteld

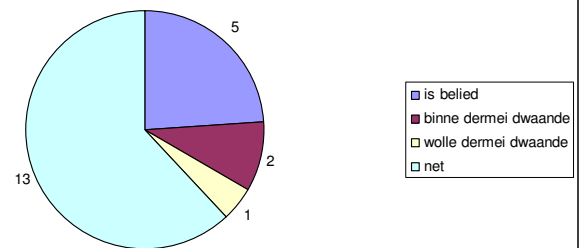
Der binne kwaliteitseasken oangeande it Frysk foar balymeiwurkers

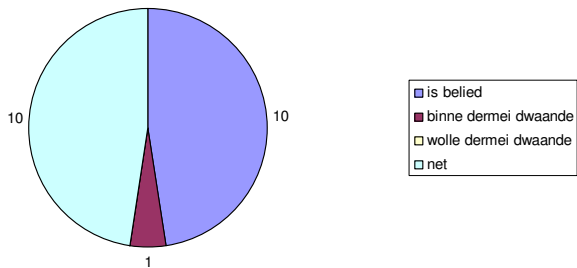
Der binne ôfspraken makke oer de taalkar oan 'e tillefoan en efter de baly

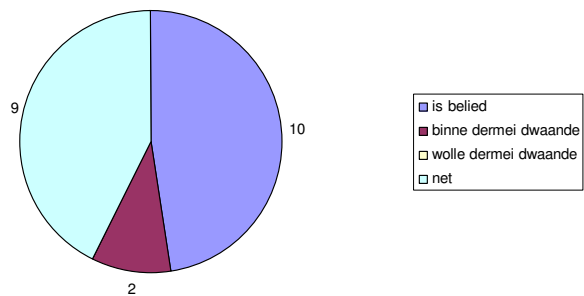
Der binne kwaliteitseasken oangeande it Frysk foar beliedsmiwurkers

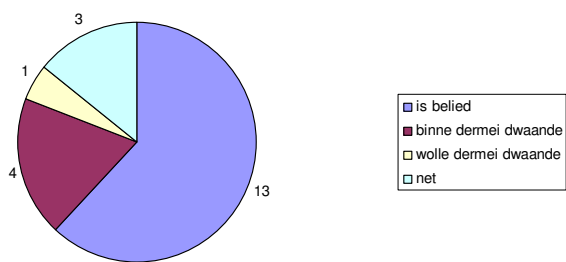
Der is omtinken foar de behearsking fan it Frysk by de seleksje fan nije meiwurkers

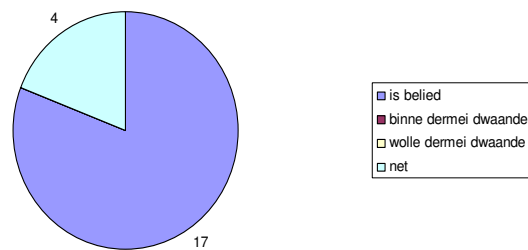
De meiwurkers meitsje gebrûk fan helpmiddels foar it Frysk

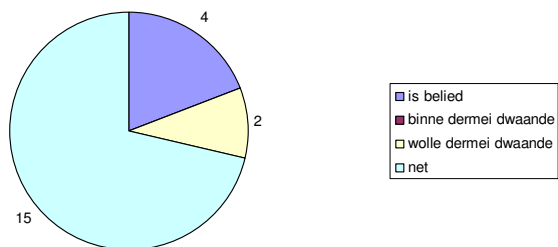
Meiwurkers wurde kursussen oanbean om harren feardigens yn it Frysk te ferbetterjen

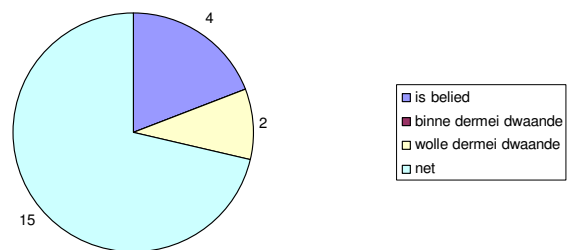
Der wurdt yn it Frysk korrespondearre mei ferskate ynstellings en boargers

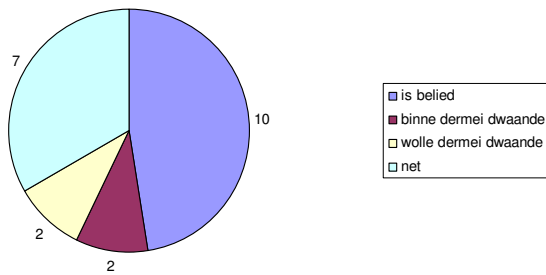
Yn de oerlizen mei doarpsbelangen is it Frysk/ meartaligens in wichtich ûnderdiel

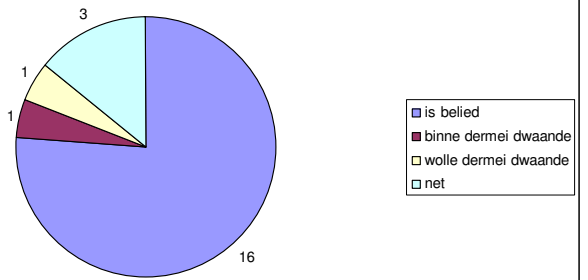
Yn de oerlizen mei bedriuwen is it Frysk/ meartaligens in wichtich ûnderdiel

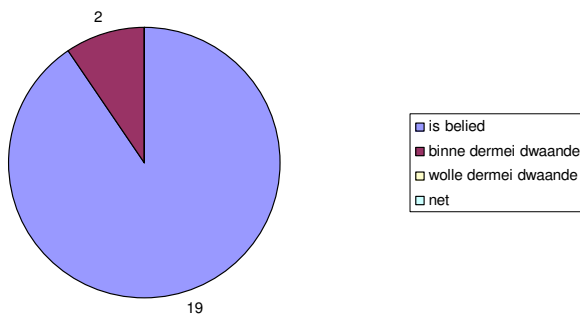
Nije ynwenners krije foarljochting oer it Frysk en de meartalige situaasje

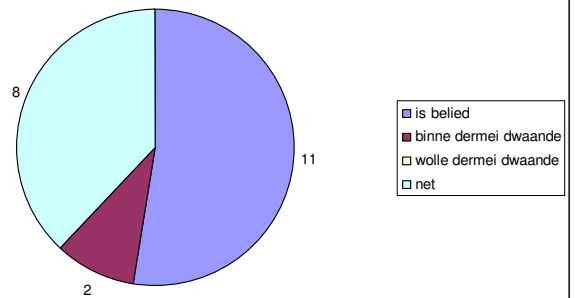
Nije ynwenners krije it 'wolkomspakket' oanbean

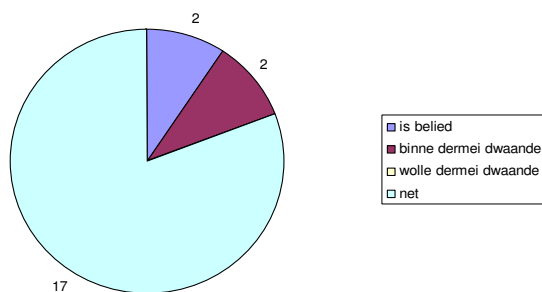
Jonge âlden krije it 'taaltaske' oanbean

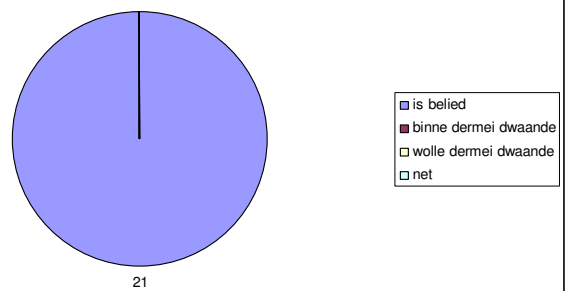
De folder 'Taal fan it hert' wurdt oanbean troch de gemeente

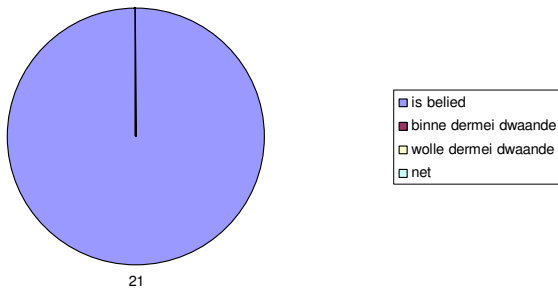
Asylsikers/ bûtenlanners krije foarljochting oer it Frysk en de meartalige situaasje (Wet Inburgering Nieuwkomers)

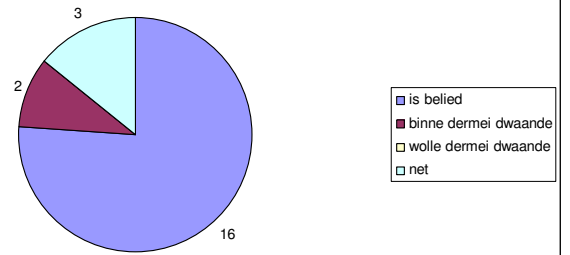
Houlikstaspraken kinne yn it Frysk hâlden wurde

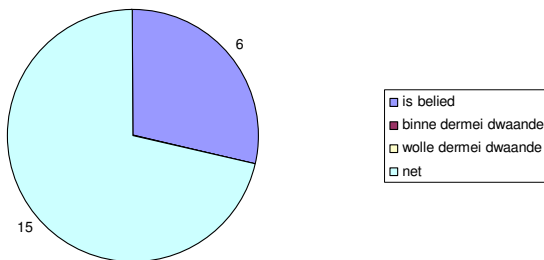
Der wurdt gebrûk makke fan Frysktalige trouboekjes

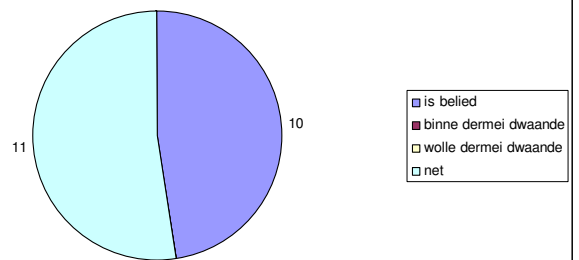
Der binne helpmiddels en foarbyldteksten oanwêzich foar Babsen

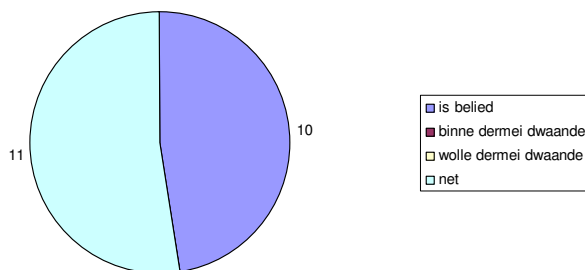
Yn de gemeentegids is omtinken foar it Frysk/ meartalichheid

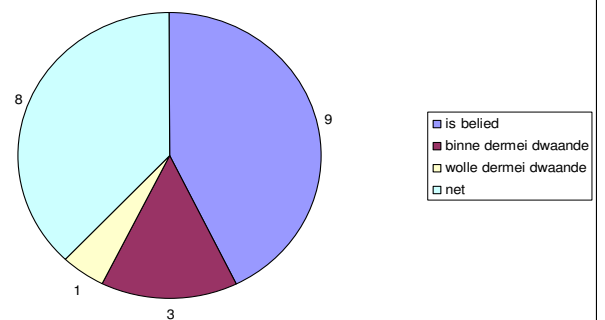
It boargerjierferslach is (ek) yn it Frysk beskikber

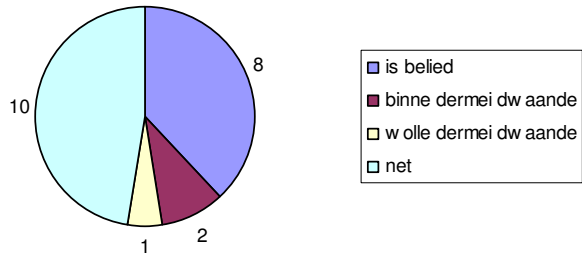
De klachteprosedueres kinne yn it Frysk trochrûn wurde

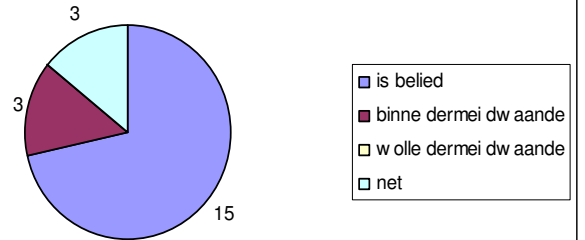
It gemeentlik webstek wurdt twa- of meartalich oanbean

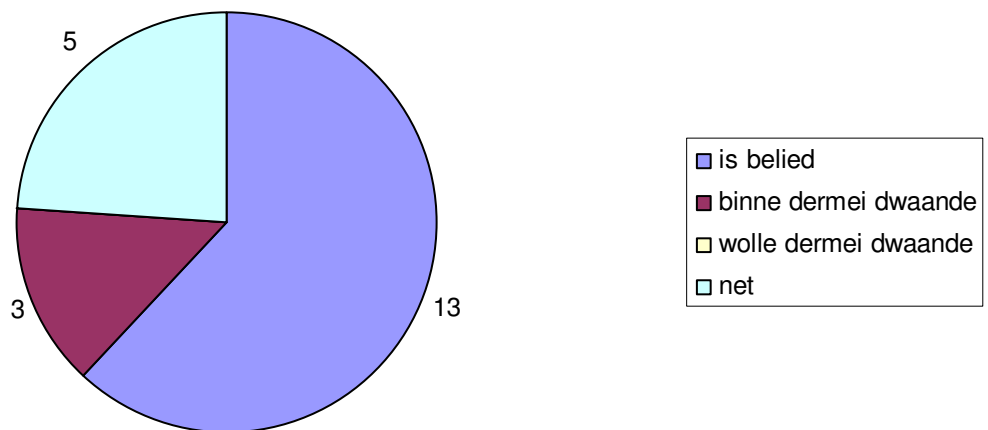
Yn iepenbiere romte wurdt omtinken jûn oan it Frysk

Der wurdt gebrûk makke fan Frysktalige strjitnammen

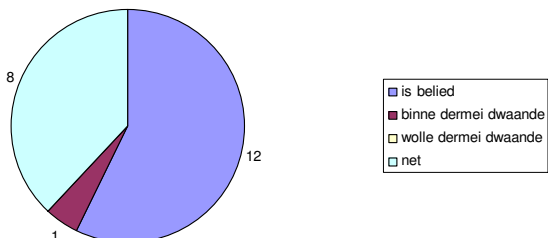

Der wurdt gebrûk makke fan Frysk-/meartalige
plaknammebuorden en paadwizers

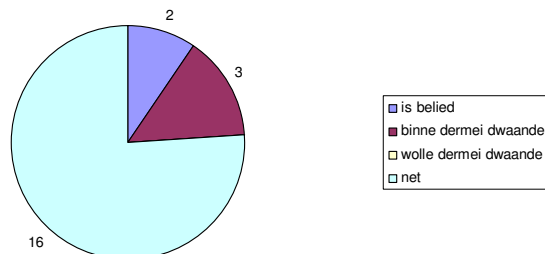

Ûnderwiis

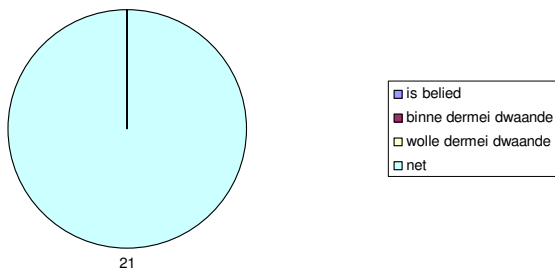
Frysk/ meartaligens is in oandachtspunt yn it lokale ûnderwiisbelied

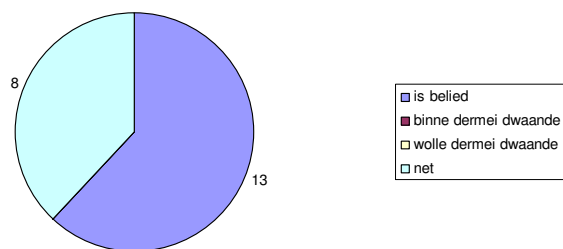
Der is omtinken foar Frysk/ meartaligens by de ferliening fan de fergunning oan bernedeiferbliuwen

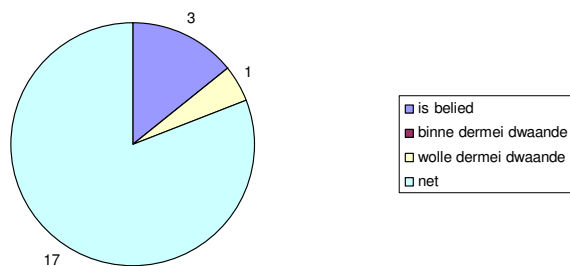
Der binne kwaliteitseasken foar de berneleding op it mêd fan it Frysk

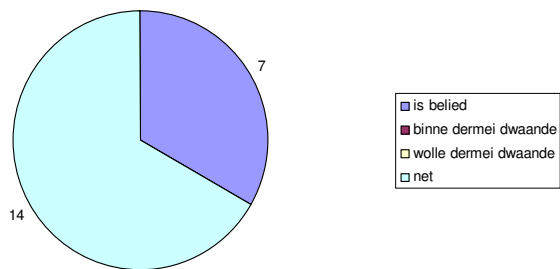
It Frysk/ meartaligens wurdt stimulearre op pjutteboartersplakken

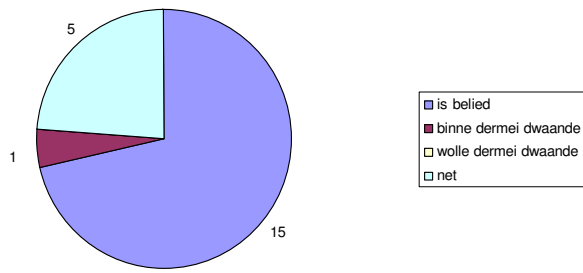
Der binne kwaliteitseasken foar de lieding fan pjutteboartersplakken op it mêd fan it Frysk

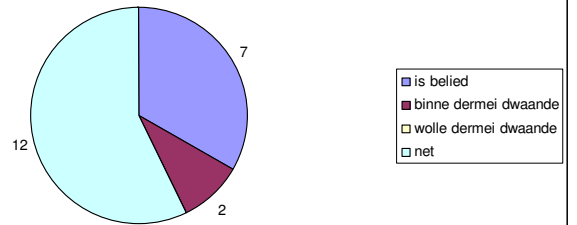
It gebrûk fan de Sânglêsrige wurdt stimulearre

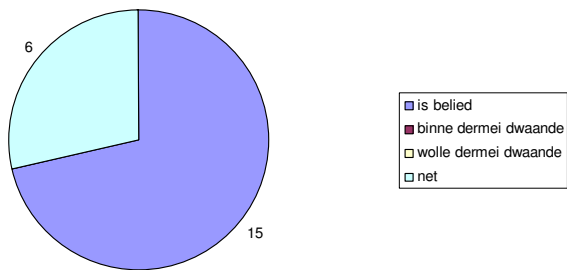
It gebrûk fan it Tomke materiaal wurdt stimulearre

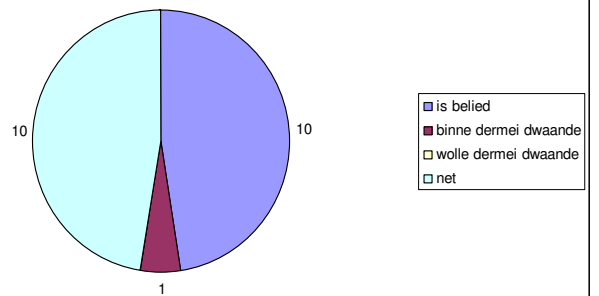
In goeie oanslúting fan de taalúntwikkeling (spesifyk Frysk) tusken foarskoalske perioade- primêr ûnderwiis wurdt stimulearre

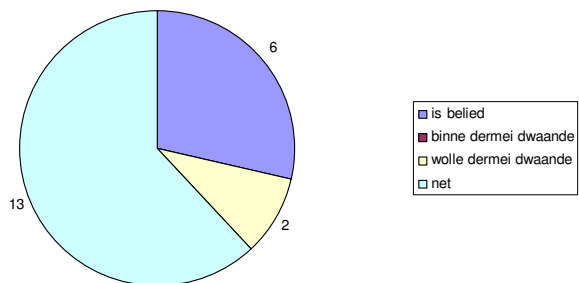
Frysk wurdt as fak jûn (primêr ûnderwiis)

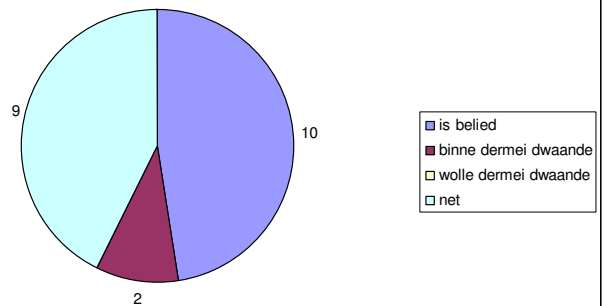
Frysk as firtaal wurdt stimulearre

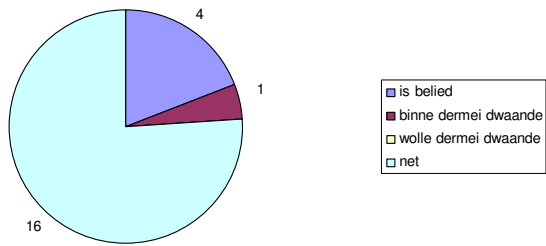
De trijetalige skoalle wurdt stimulearre (primêr ûnderwiis)

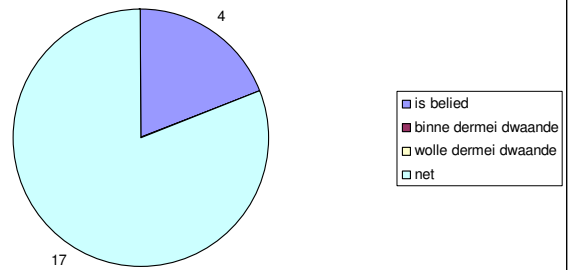
De Fryske metoade Studio F wurdt stimulearre

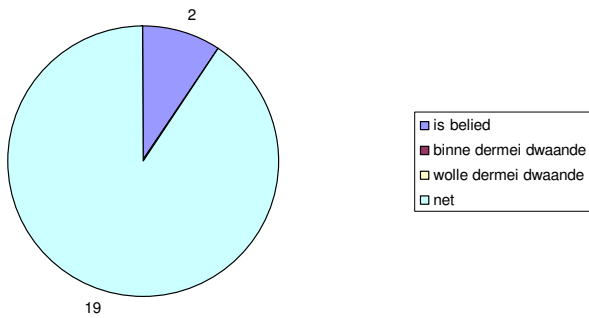
Kontakten mei ûnderwiisbegeliedingstsjinst Cedin wurde stimulearre

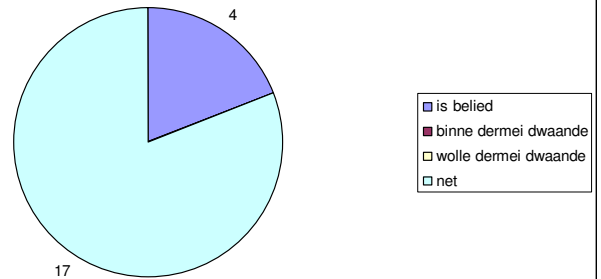
Lumpsum-jilden wurde ek foar Frysk ynsetten (kultuer)

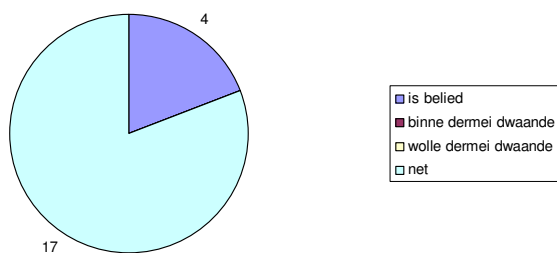
Der binne kwaliteitseasken Frysk learkrêft

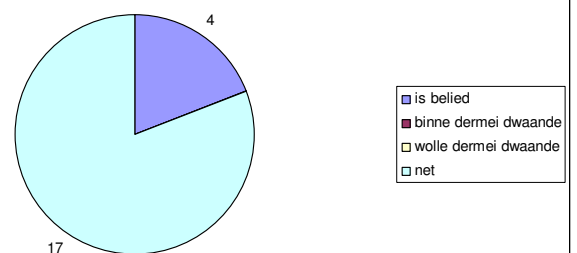
It foech foar it Frysk wurdt stimulearre

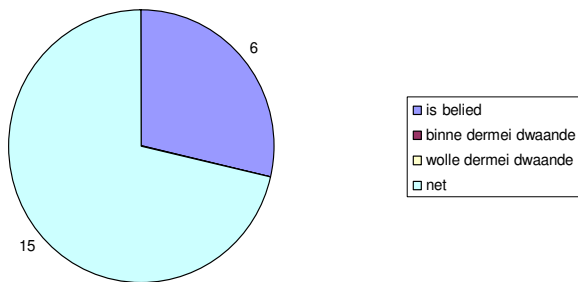
Byskoalling fan de learkrêft op it mêd fan it Frysk wurdt stimulearre

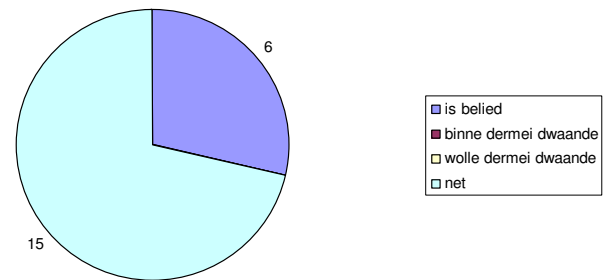
In goeie oanslúting fan de taalûntwikkeling (spesifyk Frysk) tusken primêr- en fuortset ûnderwiis wurdt stimulearre

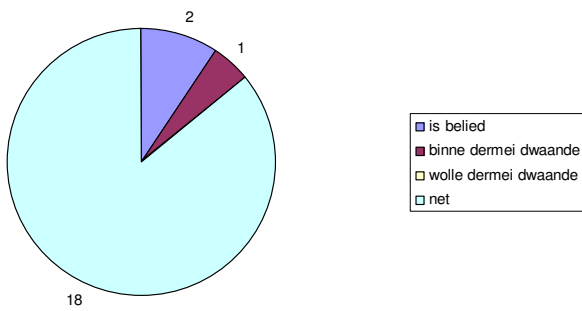
Frysk wurdt as fak jûn (fuortset ûnderwiis)

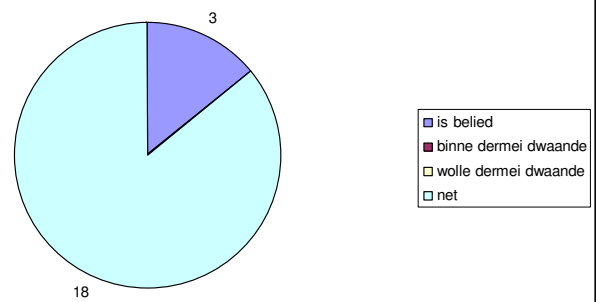
Frysk as fiertaal wurdt stimulearre

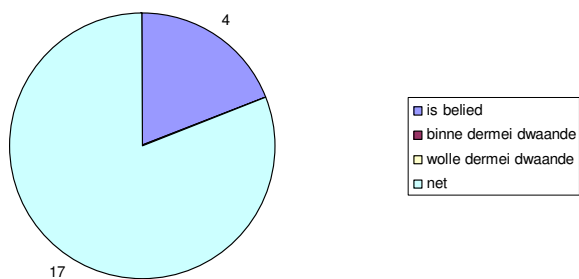
De trijetalige skoalle wurdt stimulearre (fuortset ûnderwiis)

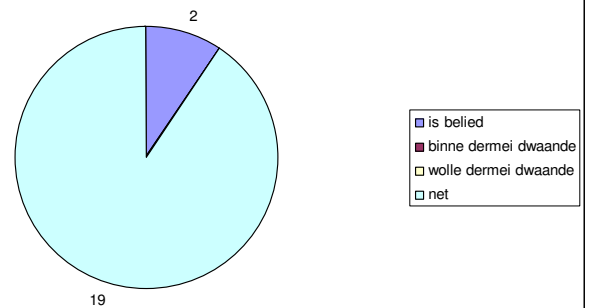
Frysk lesmateriaal wurdt stimulearre

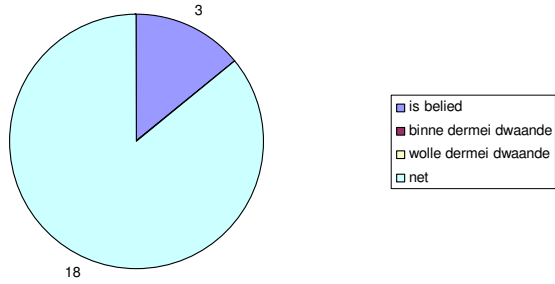
Eksamenklasse Frysk wurdt stimulearre

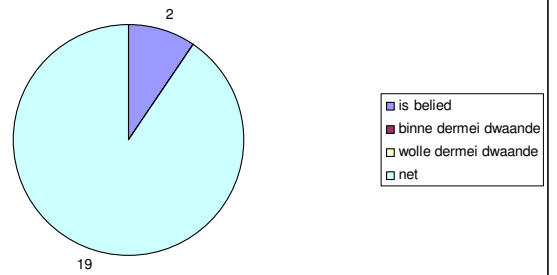
Der binne kwaliteitseasken Frysk learkrêft

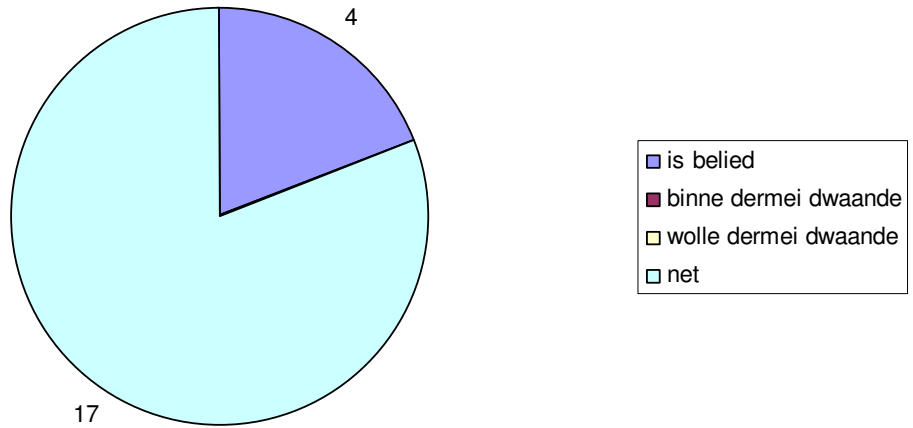
It foech foar it Frysk wurdt stimulearre

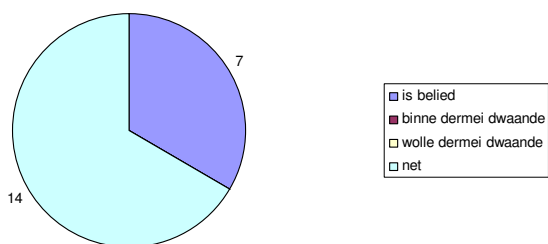
Byskoalling fan de learkrêft op it mêd fan it Frysk wurdt stimulearre

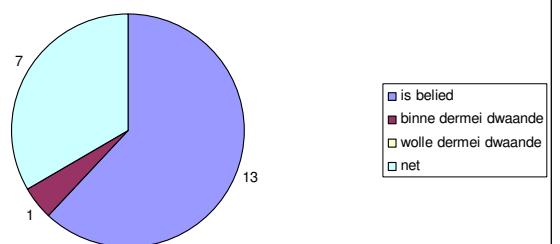
De kar foar it Frysk as eksamenfak wurdt stimulearre

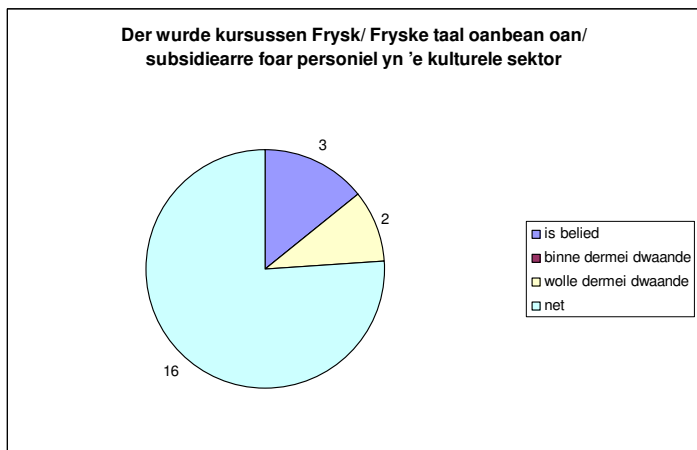
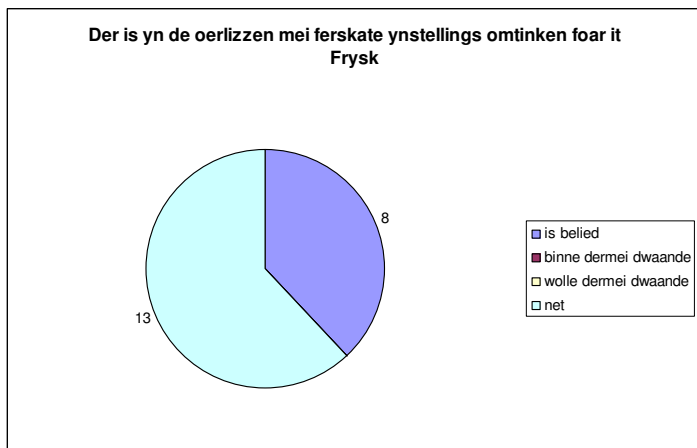
Kursussen Frysk fia Wet Educatieve Centra, troch byg. kontakten Friesland College wurde stimulearre

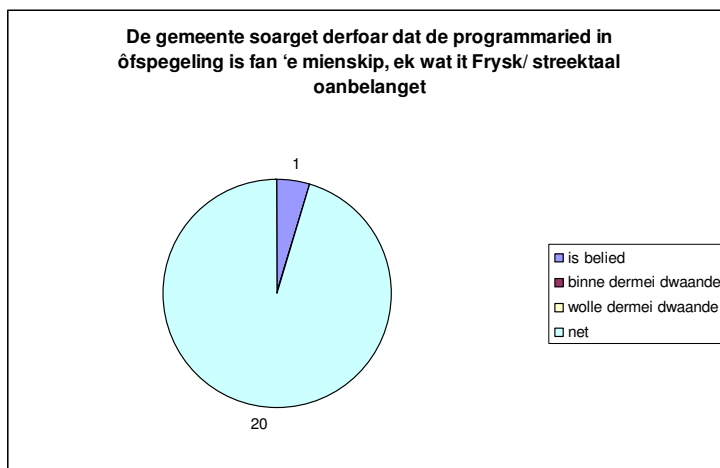
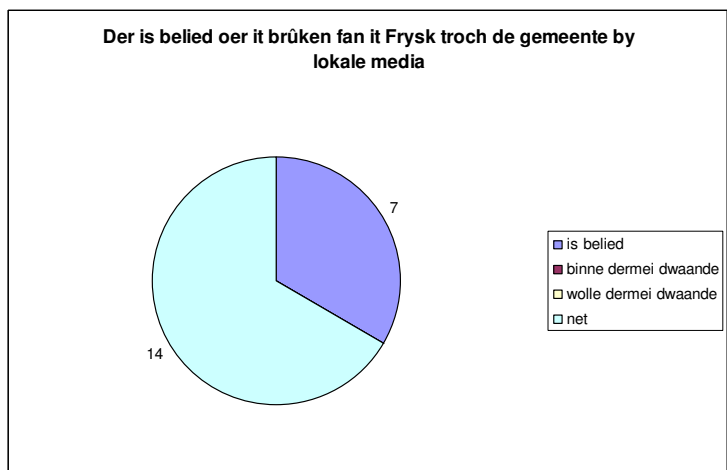
Kursussen Frysk (byg. Fries voor niet-Friestaligen, Frysk foar Frysktaligen en edufrysk) wurde stimulearre

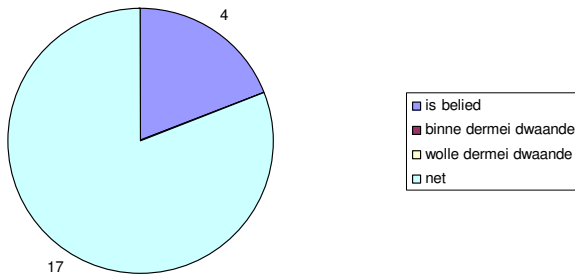
Kultuer

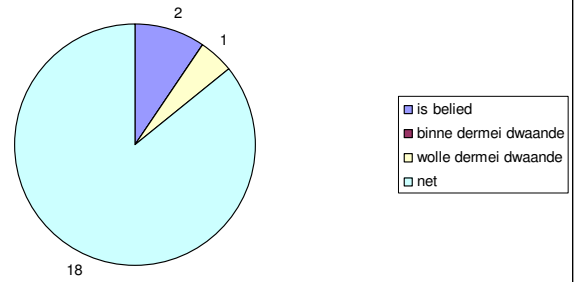
Media

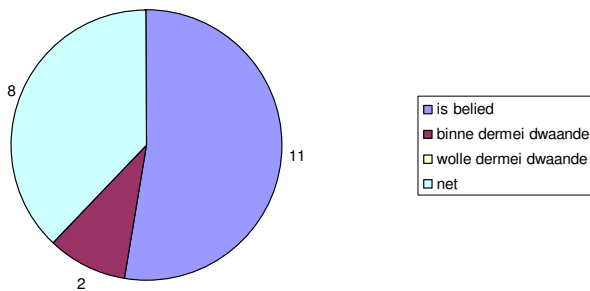
It Frysk yn doarpskranten/ streekblêden wurdt stimulearre

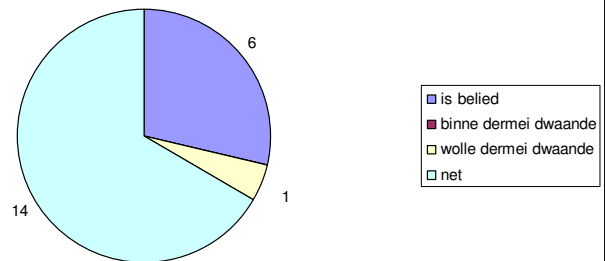
Der wurde kursussen Frysk/ Fryske taal oanbean oan doarpsbelangen/ redaksjes

Wurdfierders fan de gemeente brûke Frysk yn ynterviews

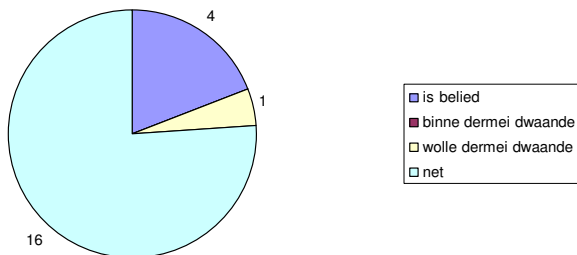

Der wurdt kommuniëarre oan de hân fan Fryske parseberjochten

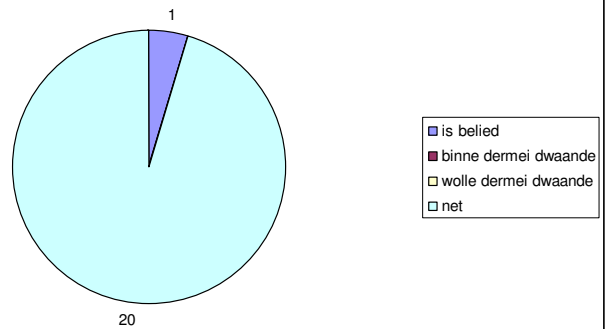

Sosjaal-kultureel wurk

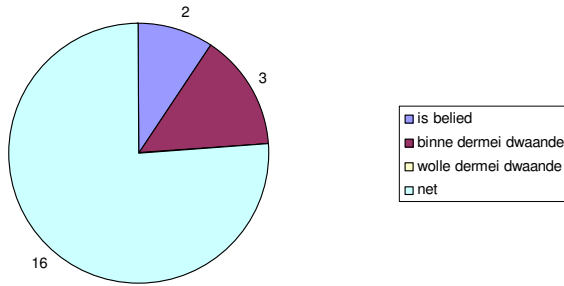
Der is yn de oerlizen mei ferskate ynstellings omtinken foar it Frysk

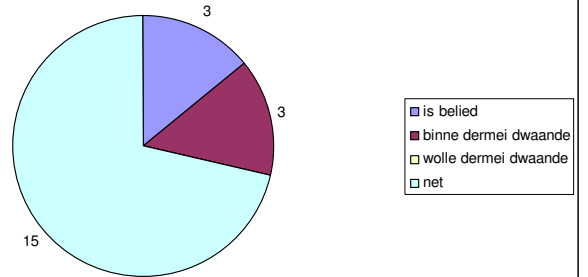
It gebrûk fan Frysk by it sporten wurdt stimulearre

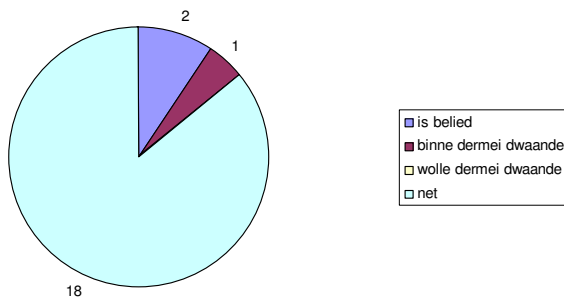
It gebrûk fan Frysk by de rekreaasje wurdt stimulearre

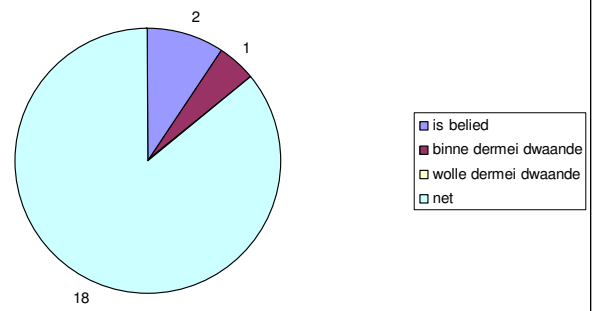
It gebrûk fan Frysk by it toerisme wurdt stimulearre

Der is omtinken foar it Frysk yn it jongereinbelied

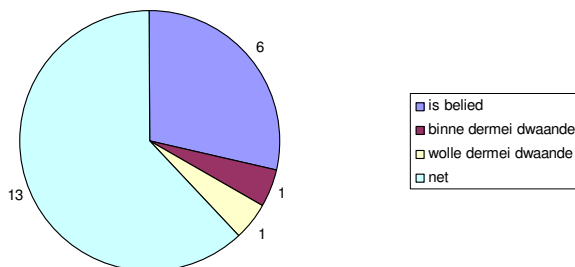

Der is omtinken foar it Frysk yn it âldereinbelied

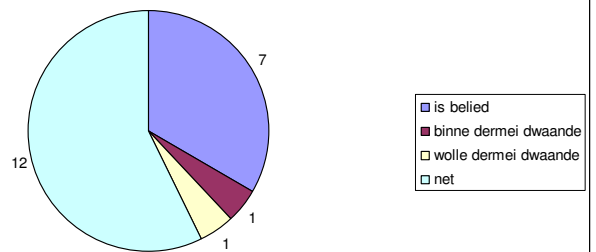

Sûnensoarch

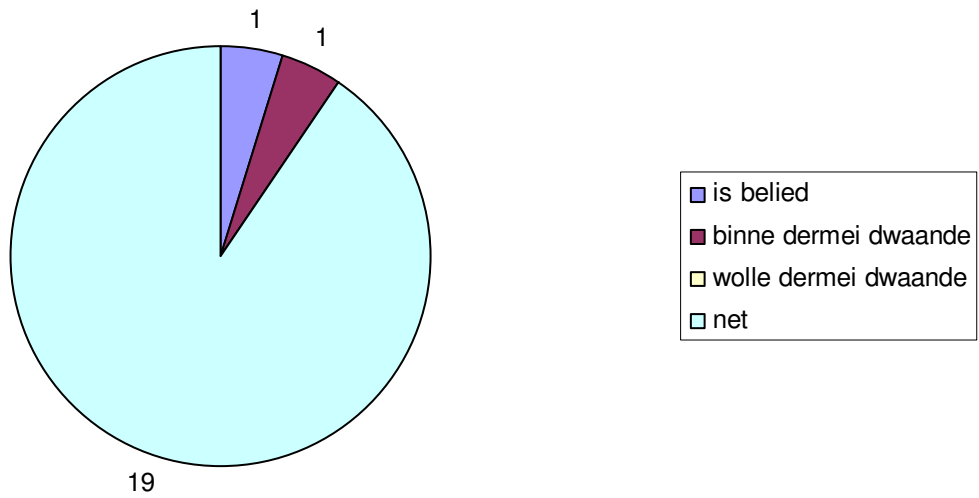
Der is omtinken foar it Frysk yn it WMO-belied

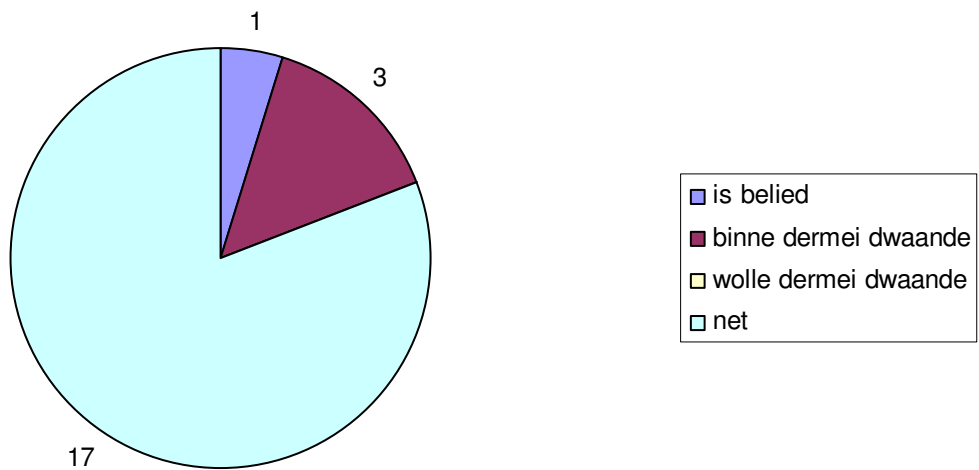
Der is yn de oerlizzen mei ferskate ynstellings omtinken foar it Frysk

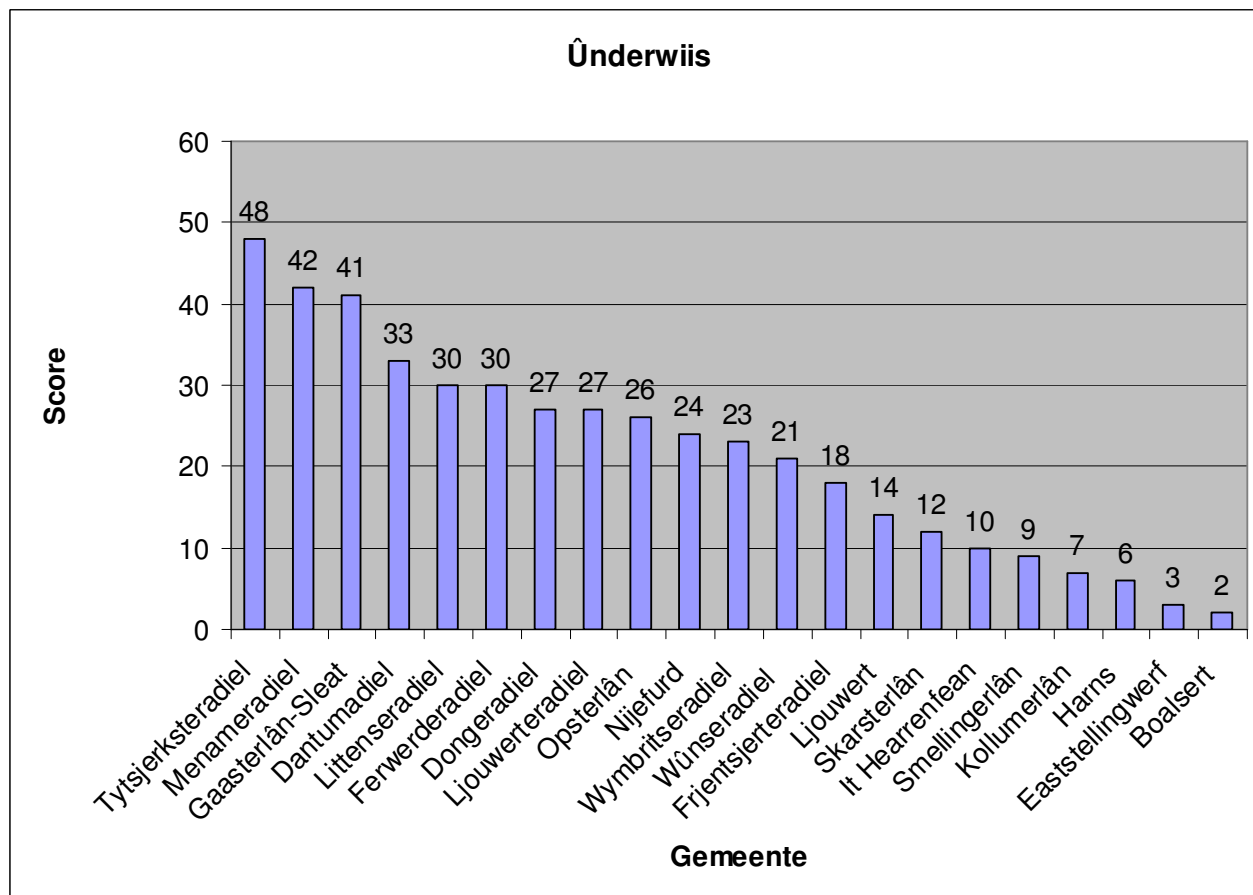
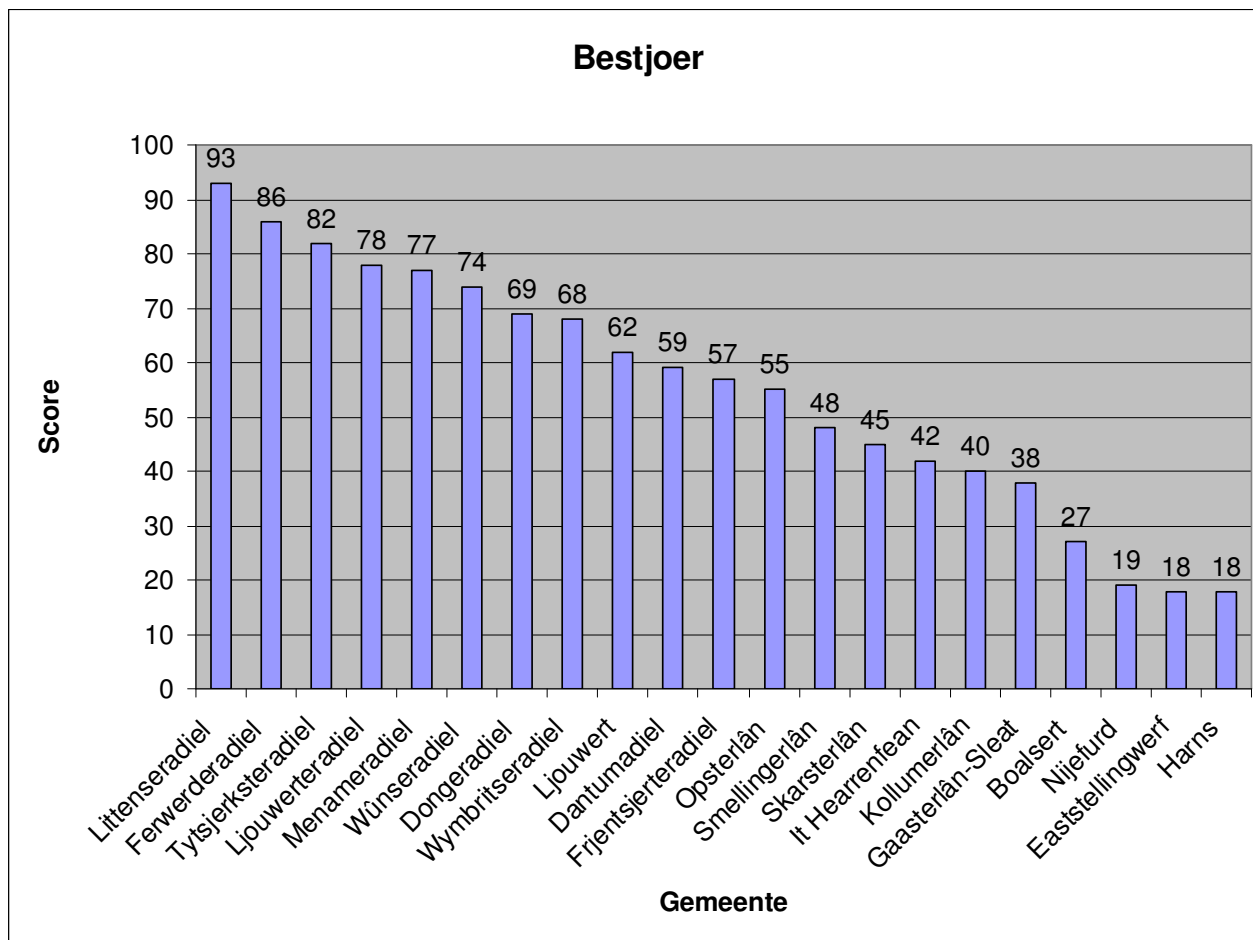
It gebrûk fan 'Dat wie doe sa' troch aktiviteitebegelieders wurdt stimulearre

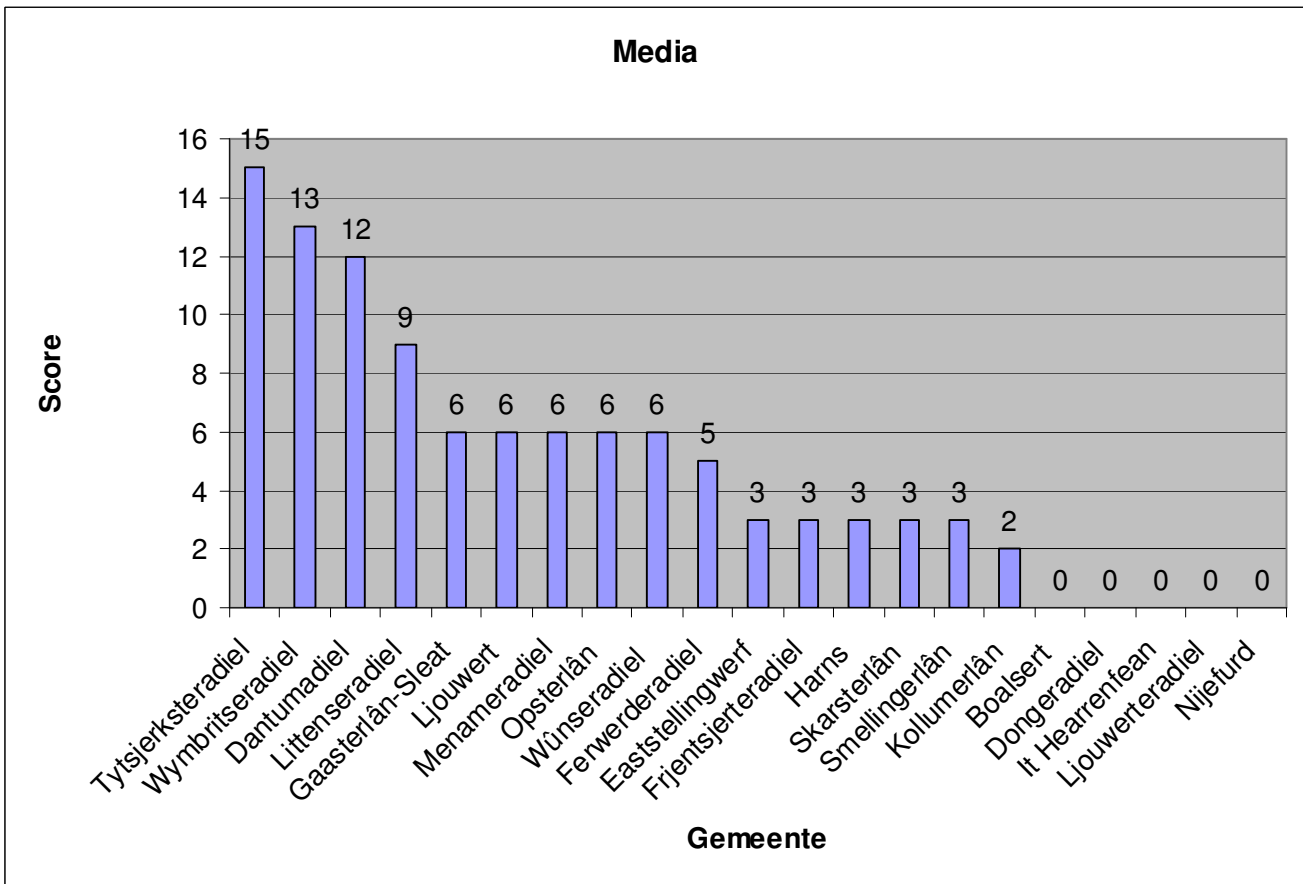
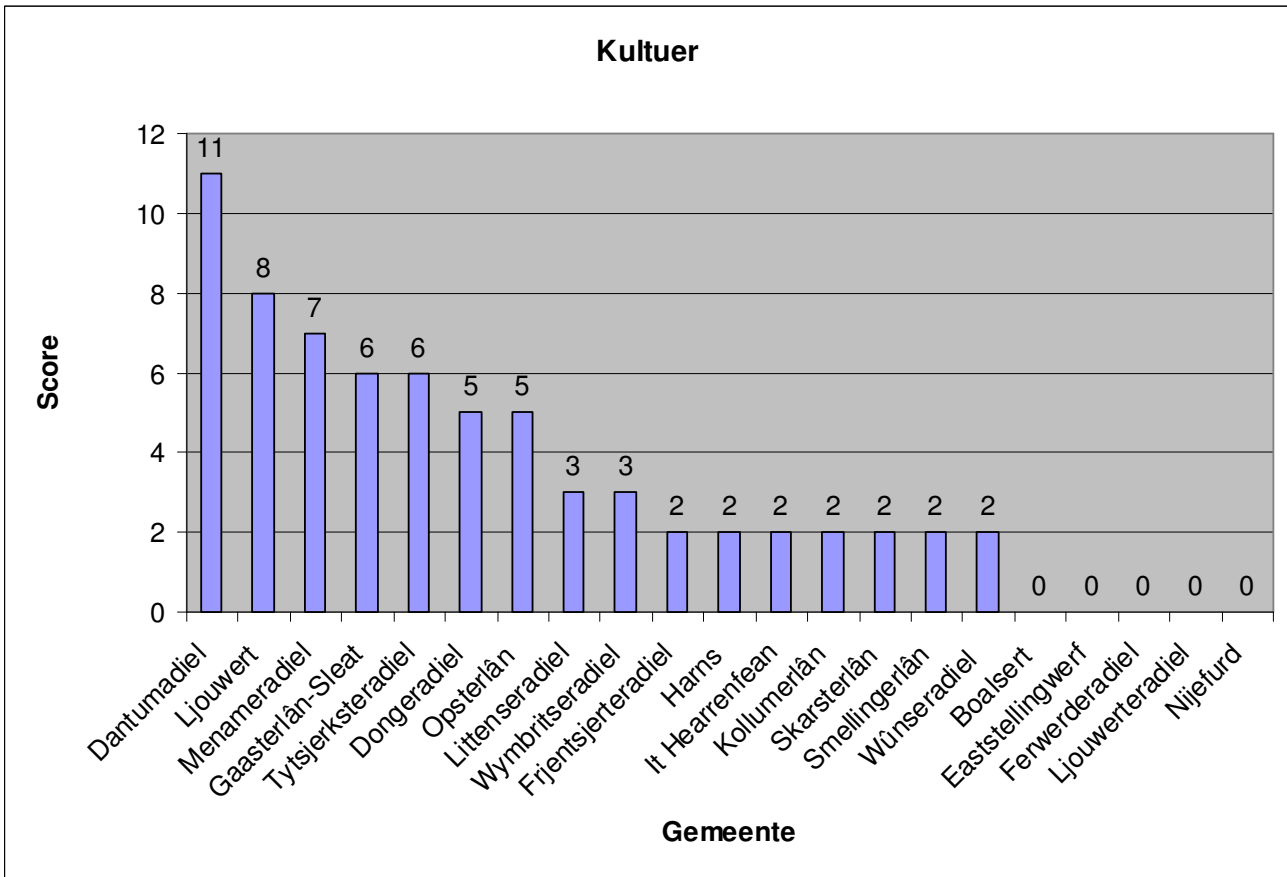

In belied dêr't de boarger yn kontakt mei de soarchynstellings it Frysk brûke kin wurdt stimulearre

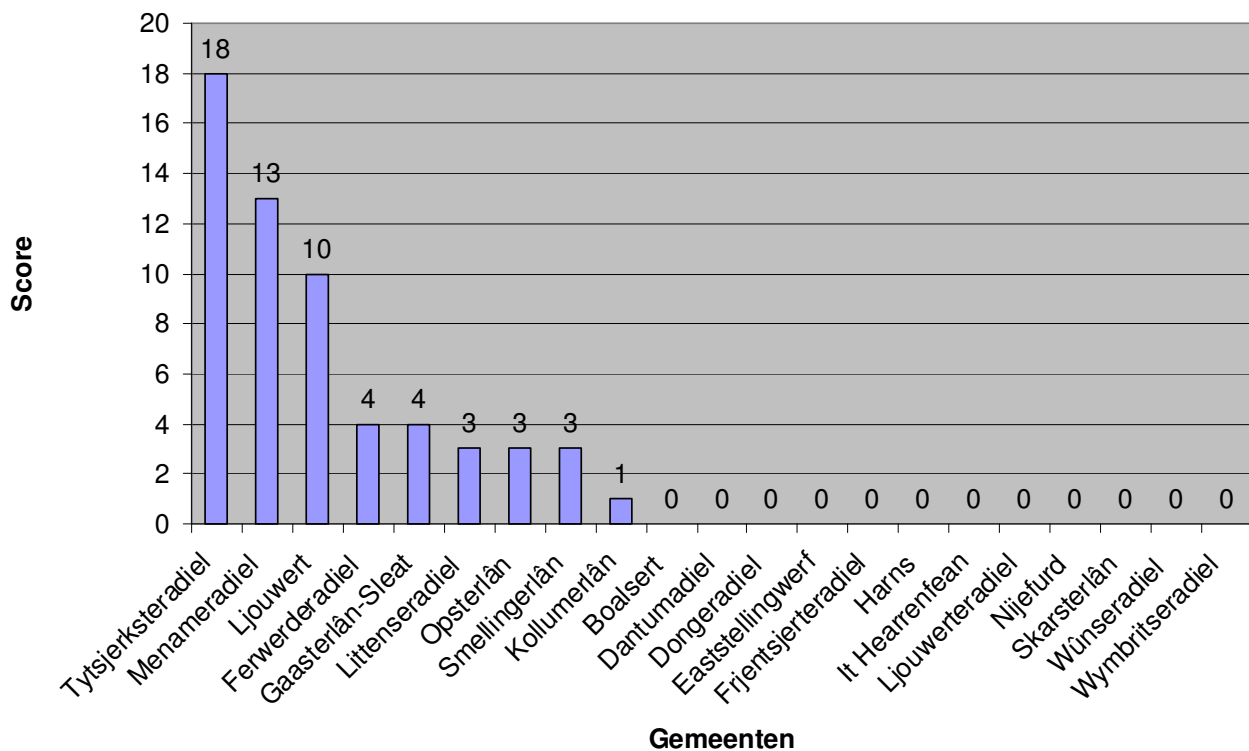

Scores

Sosjaal-kultureel wurk

Sûnensoarch

